

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MINULOST A SOUČASNOST ŠPANĚLSKA POHLEDEM ČESKÝCH HISPANISTŮ

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

Autor práce: Pavlína Dušková

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: čtvrtý

2012

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 27. července 2012

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavlu Markovi, Ph.D. za pomoc, odborné vedení práce a rady poskytované v průběhu psaní bakalářské práce.

Anotace:

Bakalářská práce „**Minulost a současnost Španělska očima českých historiků**“ se zabývá vývojem české hispanistiky zkoumající dějiny Španělska a česko-španělských vztahů od konce 19. století do současnosti.

Celá práce je rozdělena do čtyř základních kapitol. První kapitola představuje české hispanisty - historiky do roku 1945. Druhá kapitola se věnuje nejdůležitějším osobnostem po roce 1945. Třetí hledá ohlas děl českých hispanistů – historiků v zahraničí. Čtvrtá kapitola dává českou hispanistiku do kontextu s dalšími evropskými hispanistikami a ukazuje nakolik se zaměření prací českých hispanistů shodovalo s trendy v dalších zemích.

Abstract:

The thesis "**Past and present of Spain in the sight of the Czech Hispanism**" deals with evolution of Czech Hispanic studies that research history of Spain and Czech-Spanish relationships since the late 19th century until now.

The whole work is divided into four fundamental chapters. The first chapter introduces Czech hispanists - historians by the year 1945. The second chapter is devoted to the most important persons of Czech Hispanism after 1945. The third chapter is looking for the feedback for works of Czech hispanists – historians abroad. The fourth chapter relates Czech Hispanic studies to different European Hispanisms and discusses the existence of coincidence with other countries' trends.

Obsah

Úvod.....	4
1. Počátky české historické hispanistiky a její vývoj do roku 1945.....	8
1.1. Osobnosti české hispanistiky do roku 1945	9
1.2. Reflexe Španělska očima českých hispanistů	17
1.3. Tvorba	21
2. Hispanistika po roce 1945	30
2.1. Nejvýznamnější osobnosti české hispanistiky druhé poloviny 20. století	30
2.2. Dílo českých hispanistů druhé poloviny 20. století.....	35
3. Ohlas díla českých historiků – hispanistů v zahraničí.....	42
4. Hispanistika ve vybraných evropských zemích	44
Závěr.....	48
Resúmen	50
Bibliografie.....	52
Literatura:	52
Internetové zdroje:.....	56
Příloha 1	61
Seznam vybraných publikací, článků a studií věnovaných dějinám Španělska a česko-španělských vztahů.....	61

Úvod

Předkládaná bakalářská práce má za úkol přinést obraz vývoje české hispanistiky na poli historického bádání zaměřeného na evropské Španělsko. Práce se bude zabývat pouze historiky, kteří se věnovali dějinám evropského Španělska, nikoliv těmi, kteří tíhli k jeho bývalým koloniím v Americe. Autorka si v průběhu koncipování práce kladla otázku, co hispanistika zkoumala, jak se předmět jejího zájmu v čase měnil a proč a jaké vývojové tendence bylo možno u hispanistiky pozorovat. Dále pisatelku zajímalo, co vedlo autory k tomu, aby si zvolili právě toto zaměření a zda a nakolik je v jejich rozhodování ovlivňovali rodinné, náboženské, finanční a jiné okolnosti.

Bakalářská práce je členěna do čtyř hlavních kapitol. První se věnuje počátkům české hispanistiky, věnované dějinám Španělska a česko-španělských vztahů, do roku 1945. V této kapitole jsou zahrnuty tři podkapitoly, které se věnují nejprve prostředí, ze kterého osobnosti pocházely, cestě, která je dovedla právě k zájmu o Španělsko, jejich pocitům a poznatkům ze země a nakonec samotné tvorbě. Druhá kapitola hovoří o významných postavách české hispanistiky po roce 1945, třetí je zaměřena na ohlas díla českých hispanistů – historiků v zahraničí a čtvrtá kapitola přináší informaci o místu české historické hispanistiky v Evropě, kde je vybrán vzorek evropských států a témata prací zdejších hispanistů – historiků jsou konfrontována s těmi českými. Příloha zařazená na konci práce představuje Soubor vybraných publikací, článků a studií v odborných časopisech českých autorů věnovaných dějinám Španělska a česko-španělským vztahům. V příloze jsou mimo jiné zařazeny i studie věnované tomuto odvětví publikované v ročenkách *Iberoamericana Pragensia*.

Důležité je hned na úvod definovat, jakou osobu, pro potřeby této práce, budeme označovat za hispanistu. Nejdříve je nutné vysvětlit pojem hispanistika. Pojem, který není zcela jasně vymezen, neboť mnozí autoři jej používají v odlišných kontextech majících různý význam. Slovo hispanistika nenalezneme v Ottově slovníku naučném, avšak nalézáme jej v *Malé československé encyklopedii* s tímto vysvětlením: „*Věda o jazyku a literatuře a kultuře Španělska, v širším smyslu i Portugalska a Latinské Ameriky*“¹. S podobným vysvětlením hesla hispanistika se setkáváme i v encyklopedii Diderot, ve které se píše: „*Hispanistika – Vědní obor, zkoumající jazyk, písemnictví, kulturu a reálie Španělů a španělsky mluvícího obyvatelstva v jiných zemích. V širším smyslu zkoumá i portugalštinu.*“²

¹ *Malá československá encyklopedie*, Praha, 1984-1987.

² *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*, Praha 1999, s. 183.

Dále jej nalézáme vysvětlený v encyklopedii Universum jako „*věda zabývající se studiem španělského jazyka, literatury a kultury*.“ Jak vidno, ani encyklopedie se neshodují na šíři záběru, který má v sobě hispanistika pojmout. Pro potřeby této práce byla hispanistika chápána jakožto věda, zabývající se jazykem, kulturou a historií Španělska, s tím, že tato práce byla věnována té části hispanistiky, která zkoumá a zkoumala dějiny Španělska a dějiny česko-španělských vztahů. Pro označení studia jazyka, dějin a kultury druhé země Iberského poloostrova – Portugalska se zdá být vhodnější pojem portugalistika, který je pro označení takového vědního oboru běžně užíván, a s pojmem iberoamerikanistika se setkáváme také zcela běžně pro označení oboru zabývajícího se reáliemi Latinské Ameriky. To je také důvod, díky kterému mohl být pojem hispanistika chápán v této práci dle popsané definice. Hispanistou je pisatelkou označován člověk, jehož posláním je zájem (ať již profesionální, či volnočasový) o jazyk, kulturu, historii a jakékoliv dalších aspekty spojené s reáliemi Španělska, a to jak o všechny tyto okruhy dohromady, tak pouze o jeden, či o několik z nich. Nemusí se tedy jednat přímo o vědecké pracovníky.

Jedním z důvodů, které pisatelku vedly k výběru daného tématu, byl ten, že nenalezla souborně podané informace, které by přinášely důkladný pohled na vývoj hispanistiky, věnované dějinám, na našem území. Díla věnovaná hispanistice jsou sice dostupná, ale týkají se buď o hispanistiky jako celku, historiografická část je tedy upozaděna, či přináší informace pouze o několika postavách, jelikož jsou zaměřena jen na určitá období. Tuto mezeru chtěla autorka svou prací vyplnit. Navíc si vytkla cíl, přinést ucelený a kompletní přehled děl, zkoumajících danou tematiku na českém území. Met, které byly vytyčeny, se rozhodla dosáhnout pomocí kompilační metody výzkumu, při němž jí byla nápomocna níže rozepsaná literatura. Jako nejvýznamnější zdroj považovala autorka ročenky *Iberoamericana Pragensia*, z nichž využila především příspěvky obsažené v *Iberoamericana Pragensia 16. ročník* (1982)³ a *Iberoamericana Pragensia, 5. ročník* (1971)⁴. Články v těchto ročenkách poskytly pisatelce především prvotní vhled do problematiky historiků – hispanistů na českém území a také inspiraci pro celkový rámec koncipování bakalářské práce.

Samotná ročenka *Iberoamericana Pragensia* je pro hispanistiku a iberoamerikanistiku na našem území velmi důležitá. Jedná se o publikaci vědeckou, kterou vydává středisko Iberoamerických studií Filozofické fakulty Karlovy univerzity již od roku 1967 (ročenka je vydávána nakladatelstvím Karolinum). Význam ročenky není pouze lokální, nýbrž

³ Milada POLIŠENSKÁ, *120 años de estudios checos en el archivo General de Simancas*, *Iberoamericana Pragensia*, 16. ročník, 1982, s. 211-215.

⁴ František HRBATA, *La historia moderna de España en la historiografía y en el publicismo checo entre las dos guerras mundiales*. *Iberoamericana Pragensia*, 5, 1971, s. 173-181.

evropský. Ve střední a východní Evropě se totiž stala prvním španělsky a portugalsky psaným vědeckým periodikem vůbec. Záběr informací, kterým se věnují příspěvky v ročenkách *Iberoamericana Pragensia* je široký, přesto by se daly vytyčit ty nejdůležitější, kterými jsou studie věnované historii, literární vědě a lingvistice. Dále se v ročenkách lze dočíst o pojednáních z oblastí etnologie, dějin umění, filozofie a popřípadě dalších společenských věd. Ovšem už v menší míře. Součástí ročenky je také oddíl *Fuentes*, kde je čtenář seznamován s prameny, jež obsahují vztahy španělsky a portugalsky mluvících zemí se střední Evropou. Neperiodicky vydávanou součástí ročenky je řada *Supplementum*, ve které jsou uvedeny monografie, edice pramenů a příspěvky prezentované na konferencích věnovaných problematice s iberoamerikanistickou tematikou.⁵

Dalším základním zdrojem informací pro koncipování bakalářské práce byla kniha od Jaroslava Marka a Františka Kutnara *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století* (2009),⁶ která se stala důležitým pomocníkem při získávání informací o dílčích autorech a zároveň poskytla informace o základních souvislostech tvorby jednotlivých osobností. Nemenší pozornost si zaslouží kniha kolektivu autorů pod vedením Jana Filipského *Kdo byl kdo: čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté* (1999). Tato kniha poskytla vyčerpávající přehled o iberoamerikanistech, jejich životních osudech a jejich díle. Přestože bylo dílo zaměřené zejména na osobnosti, jejichž zájmem byla především Latinská Amerika, bylo zde možno nalézt podklady k této práci. Kniha nakladatelství Libri *Kdo byl kdo: čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté* je k dispozici také online na stránkách nakladatelství.⁷ Informace, jež obsahuje, zpracovávali samotní iberoamerikanisté. Bylo zde tedy znatelně omezeno nebezpečí uvedení nepravdivých skutečností, ke kterému by mohlo bezděky dojít při zpracování informací druhou osobou. Toto riziko samozřejmě není nijak veliké, nicméně existuje. Jako nevýhoda je chápáno to, že ti, kteří své medailonky nakladatelství na jeho výzvu nezaslali, nemají věnován buď žádný prostor, nebo jen omezený. Následně by pisatelka uvedla zdroj zcela nepostradatelný, v této době dozajista pochopitelný, internet. Toto masmédiu poskytlo velké množství informací hlavně o faktech nejaktuálnějšího data, která nebyla ještě nijak knižně zpracována. Skýtalo také informace o soudobých organizacích a sdruženích spjatých s hispanistikou. Jako velmi zajímavý

⁵ URL.: < http://cupress.cuni.cz/ink_stat/index.jsp?include=AUC_detail&id=119 > [cit.: 2011-16-07]

⁶ František KUTNAR - Jaroslav MAREK, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 1997.

⁷ URL.: < <http://www.libri.cz/database/orient/> > [cit.: 2011-16-07]

by uvedla například: web o česko-španělských vztazích – Dos Mundos⁸, nebo stránky společnosti Vlastimila Kybala.⁹ Přínosnou byla i publikace španělské ambasády v České republice nazvaná *El hispanismo en las universidades checas* (2010), která byla k dispozici v PDF formátu na internetových stránkách vedených pod záštitou španělského ministerstva školství.¹⁰ Za zmínku stojí také periodikum *Paralelo*, ve kterém bylo možno nalézt články o hispanistikách v různých evropských zemích (Polsko, Slovensko Rusko), avšak povětšinou se zabývalo vývojem hispanistiky velmi obecně a to hlavně po stránce studia literatury a jazyka.¹¹ O životech a kariérách jednotlivých autorů se bylo možné dočíst na internetových stránkách českých vysokých škol a univerzit, například Univerzity Karlovy v Praze, brněnské Masarykovy univerzity, či univerzity Palackého v Olomouci. Inspiraci našla autorka v diplomové práci Kamily Procháskové, která se věnovala hispánským bádáním na našem území jako celku,¹² a také v dalších pracích zpracovaných studenty českých univerzit.¹³ Podrobnější informace o životech, životních postojích a názorech jednotlivých osobností byly čerpány z mnoha monografií uvedených v přehledu použité literatury.

⁸ URL.: < <http://dosmundos.cz/?p=480&lang=es> > [cit.: 2011-16-07]

⁹ URL.: < <http://www.vkybal.estranky.cz/clanky/vk.html> > [cit.: 2011-16-07]

¹⁰ URL.: < <http://www.educacion.gob.es/exterior/cz/es/File/hispanismo.pdf> > [cit.: 2011-16-07]

¹¹ Ladislav TRUP - Jaroslav ŠOLTYS, *Los estudios hispánicos en Eslovaquia*, Paralelo, 2005, s.102-104. Lilia MOISEEKO - Yuri ROMANOV, *Historia del hispanismo ruso: orígenes y perspectivas*, Paralelo, 2008, s. 86-89. Piotr SAWICKI, *Hispanismo polaco en el cambio de los milenios*, Paralelo, 2004, s. 44-55.

¹² Kamila PROCHÁSKOVÁ, *Hispánská bádání v Čechách a na Moravě*, České Budějovice 2009 (=Diplomová práce URO FF JU).

¹³ Jana ZAMAZALOVÁ, *Dějiny španělského archivnictví*, Brno, 2010. (=Diplomová práce, FF Masarykova Univerzita), Markéta NOVOTNÁ, *Antonín Gindely (1829-1892)*, 1999. (=referát, Katedra pomocných věd historických a archivního studia FF UK).

1. Počátky české historické hispanistiky a její vývoj do roku 1945

Většího a důkladnějšího zájmu českých historiků se Španělsko dočkalo až ve 20. století. Částečně i proto, že se musela rozvinout, tak jako tomu bylo i u jiných evropských zemí, znalost jazyka země Iberského poloostrova. S největší pravděpodobností bylo také nutné nalézt důvod, proč by se vůbec český historik měl o poměrně vzdálenou zemi zajímat. Zmiňovaný důvod byl objeven v zájmu o prozkoumání a zdokumentování období třicetileté války. Zájem o tuto epochu se stal jedním z vůdčích směrů české hispanistiky až do současnosti. Na počátku bylo bádání ve španělském Generálním archivu v Simancasu.

14

Pro první historiky, kteří zkoumali dokumenty, které zde byly uchovávané již stovky let, byl Generální archiv v Simancasu otevřen od roku 1843 a prvním badatelem pocházejícím z českých zemí byl o 17 let později - roku 1860 Antonín Gindely, který zde sbíral materiály ke své velké syntéze o dějinách třicetileté války. Právě Antonín Gindely stál na počátku široké plejády českých historiků, kteří se vydávali do Simancasu, aby zde studovali dějiny česko-španělských vztahů v době raného novověku. Prvotní zmínky o česko - španělských vztazích obsažené v Gindelyho díle byly rozvíjeny další autory s rostoucí intenzitou až do roku 1945 a poté, ve větší míře, teprve po roce 1989. Odmlka, která nastala v době komunistické nadvlády v tehdejší Československu, byla pochopitelná, jelikož nebylo zcela vhodné popisovat provázanost se zemí, ve které vládla naprosto odlišná politická ideologie. I přes velký útlum existovaly i výjimky, například Josef Polišenský.

Druhé vývojové křídlo hispanistiky představovali autoři, kteří svou tvorbou dokumentovali události směřující k vypuknutí občanské války ve Španělsku a hlavně španělskou občanskou

¹⁴ Generální archiv v malém španělském městě Simancasu byl založen Karlem V. a v aktivitě ohledně pokračování činnosti archivu poté ve stopách otce pokračoval i syn Filip II. V archivu jsou uloženy veškeré dokumenty, které orgány španělské monarchie vyprodukovaly. A to od dob vlády Katolických králů, tedy zhruba od roku 1475, až do roku 1834. V Simancasu se nalézají bezpochyby nejkompletnější a nejucelenější prameny o španělské potažmo i evropské historii od 16. do 18. století. V Simancasu se tedy nalézají prameny, jež mají význam pro historii dalších evropských zemí, včetně České republiky.¹⁴ Za doby vlády Katolických králů a Karla V. byl Simancas vládním archivem, který měl za úkol schraňovat dokumenty, které vládcům dovolovaly dohlížet na své odpůrce. Postupně vzrůstal počet listin produkovaných dvorem (hlavně díky zavedení protokolu). A aby se vyhnulo roztržitosti zde ukládaných dokumentů, byl roku 1561 jmenován do Simancasu archivář Diego de Ayala, který měl v archivu i sídlit. Zajímavostí je, že archivář měl v archivu své sídlo, což bylo v polovině 16. století novinkou, avšak novinkou dozajista přínosnou. Archivu v Simancasu se postupně dostalo i charakteru archivu administrativního, do kterého směřovaly všechny dokumenty spojené s chodem dvora. V 16. století začaly být v Simancasu ukládány také historické prameny u kterých byl největší důraz kladen na zdokumentování vlády Katolických králů. Dalo by se říci, že k funkci historické se archiv propracoval díky přesvědčení panovníků, že i díky opření se o historii, může vláda posilovat svou moc. Zdroj: Jana ZAMAZALOVÁ, *Dějiny španělského archivnictví*, Brno 2010 (=DP MU).

válku samotnou. Mezi těmito zástupci bylo možno nalézt osoby, které se přímo v době občanské války ve Španělsku nacházely. Proto je mnoho publikací věnovaných zmiňovanému tématu charakterizováno velkou autentičností a reportážním stylem dokumentování skutečnosti, což bylo dáno tím, že mnozí autoři byli také publicisty - reportéry. Zástupci druhé byli Antonín J. Kožíšek, Emanuel Vajtauer, Gustav Winter a Kurt Konrad.

1.1. Osobnosti české hispanistiky do roku 1945

Tato kapitola má za úkol popsat prostředí, ze kterého pocházely významné osobnosti české hispanistiky od doby Antonína Gindelyho, přes jeho následovníky přibližně až do roku 1945, a nastínit cestu, která je vedla k zájmu o Španělsko. Prostředí, v němž vyrůstaly největší postavy zkoumaného odvětví, bylo značně různorodé, což lze spatřovat již na počátku, je-li porovnána situace Antonína Gindelyho a Vlastimila Kybala. Antonín Gindely se narodil i zemřel v Praze a po své matce Veronice Vílové (též Vihlové) měl české občanství. Antonín Gindely vyrůstal pod jejím vlivem, jelikož se jeho otec – Josef Gindely (uherský Němec, který se nikdy nenaučil česky) brzy vrátil do rodných Uher. Matka na Antonína Gindelyho mluvila česky i německy. Ve školách, které navštěvoval, se vyučovalo převážně německy.¹⁵ Na rozdíl od Gindelyho pocházel jeho pokračovatel z naprosto odlišných sociálních poměrů. Vlastimil Kybal se narodil 30. 5. 1880 v Černochově u Loun v Ústeckém kraji rodičům Antonii Kubištové a statkáři Václavu Kybalovi.¹⁶ Po absolvování obecné školy Vlastimil Kybala rodiče zapsali na Vyšší státní Gymnázium ve Slaném, kde studoval v letech 1891 – 1899. Část svých studií ve Slaném bydlel v podnájmu se svým starším kolegou Rudolfem Urbánkem, později slavným historikem. Toto období mělo dozajista vliv na Kybalovo příští studium.¹⁷ Po osmi letech studia na gymnáziu zakončil své středoškolské vzdělání maturitní zkouškou, jejíž výsledky Kybala předurčovaly pro další – vysokoškolské vzdělávání. Avšak tento postup nebyl zcela samozřejmý. Díky sociálním poměrům – měl mnoho sourozenců a rodinný statek byl spíše upadající, nežli prosperující, velmi pečlivě zvažoval, zda se ke studiu na univerzitě odhodlat. Z finančního hlediska pro něj studia rozhodně nepředstavovala procházku růžovým sadem, ale nakonec je byl schopen absolvovat i řádně

¹⁵ (1834-1828 škola na Strahově, 1838-1840 škola na Malé Straně a 1840-1846 gymnázium na Malé Straně) M. NOVOTNÁ, *Antonín*, s. 1.

¹⁶ Jaroslav HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal osud českého historika a diplomata doma a v emigraci*, 2008. Vlastivědné muzeum ve Slaném. URL.:< http://muzeum.slansko.cz/download/files/Kybal_screen.pdf> [cit.: 2010-15-12].

¹⁷ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita*, s. 7 a 8.

dokončit. Pobyt na univerzitě byl pro Kybala možný díky skromné, avšak důležité podpoře rodičů, díky úlevám na platbách kolejného, odměnám, které získával za seminární práce, stipendijním příspěvkům a příspěvkům za pomocné práce v pražských archivech¹⁸ a knihovnách.¹⁹

Další, v pořadí již třetí, historik zkoumající španělské dějiny byl Josef Borovička (1885–1971).²⁰ Josef Borovička se narodil v Německém Brodě. Jeho otec – František Borovička byl učitelem nejprve na gymnáziu v Telči a později na dívčí měšťanské škole v Německém Brodě. Postavení otce, jakožto učitele, propůjčovalo rodině určitou vážnost a s největší pravděpodobností právě otec – učitel vedl Josefa Borovičku k lásce ke vzdělávání.²¹ Tuto lásku projevoval Josef Borovička i ve velmi pokročilém věku, když i jako osmdesátiletý navštěvoval různé archivy a knihovny. Jablko tedy v tomto ohledu nepadlo daleko od stromu, neboť dle vzpomínek na Františka Borovičku, mimochodem první osoby v rodině, která získala univerzitní vzdělání, i on se až do své smrti aktivně zajímal o získávání vědomostí všeho druhu. Josef Borovička studoval v Německém Brodě gymnázium, a i to mu s určitou dávkou nadsázky slibovalo být významnou osobností pro české dějiny, jelikož toto gymnázium mimo jiných absolvovali například: Josef Dobrovský, Karel Havlíček, nebo Bedřich Smetana.²² Borovičkův hlad po vědomostech lze ilustrovat i na příkladu z období jeho gymnazijních studií, kdy se nespolehal pouze na předepsané učebnice, ale z vlastní iniciativy a na vlastní náklady si pořizoval *Český časopis historický*. Za zdůraznění a vyzdvižení jistě stálo i to, že pro formování svých znalostí a názorů na obecné dějiny se Josef Borovička nespokojoval s nalinkovaným minimem, ale dobrovolně se snažil znalosti rozšiřovat i na základě jiných nežli povinných pramenů.²³ Josef Borovička byl v každém případě excelentním studentem, pravidelně dostával vyznamenání. I maturitní zkoušku složil s vyznamenáním. S výjimkou německého jazyka obdržel za všechny předměty hodnocení výborné.²⁴ I v pozdějším věku byla jeho touha po vědění tak silná, že podle vzpomínek svých dětí, peníze vynakládal raději, než na nákup potravin, na pořízení knih.²⁵ Po ukončení gymnázia studoval Josef Borovička na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze a v rámci těchto studií strávil také nějaký čas jako mimořádný posluchač Institutu

¹⁸ TAMTÉŽ, s. 12.

¹⁹ TAMTÉŽ, s. 18.

²⁰ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 728.

²¹ Jiří LACH, *Josef Borovička osudy českého historika ve 20. století*, Praha 2009, s. 33.

²² TAMTÉŽ, s. 34.

²³ TAMTÉŽ, s. 37.

²⁴ TAMTÉŽ, s. 38.

²⁵ TAMTÉŽ, s. 45.

pro rakouský dějepis ve Vídni.²⁶ Po úspěšném absolvování univerzity J. Borovička získal místo v Zemském archivu.²⁷ Sice měla po ukončení studií následovat vojenská služba, ale Josef Borovička byl od ní osvobozen na základě špatného zdravotního stavu, především pak problémů se zrakem.²⁸

Pokračovatelem Antonín Gindelyho, Vlastimila Kybala a Josefa Borovičky, co se práce v simancaském archivu týče, byl katolický publicista a historik Bohdan Chudoba (1909 – 1982).²⁹ Otcem Bohdana Chudoby byl literární kritik, významný znalec děl Shakespeara – František Chudoba (1878 – 1941). Narozdíl od svého otce, který si ve svých pracích mohl dovolit subjektivní hodnocení, neboť umění lze hodnotit pouze subjektivně, se Bohdan Chudoba věnoval zcela objektivnímu a vědeckému oboru, jakým byla historie. Získal k tomu vynikající vzdělání. V mládí studoval na univerzitě v Brně, ale také v Oxfordu, v Madridu, ve Vídni a v Římě.³⁰ Roku 1933 získal doktorát filosofie a literatury na univerzitě v Madridu. V letech 1939 – 1941 vyučoval na moravských gymnáziích a za 2. světové války působil v Praze jako archivář v českém zemském archivu. Před rokem 1948 se krátce – asi dva roky - angažoval v politickém dění jako poslanec Národního shromáždění za Československou stranu lidovou a poté, v roce 1948, odešel do exilu. Žil většinu svého života ve Španělsku a zabýval se historickými vztahy Španělska s Evropou v 16. a 17. století. V této době také, jako univerzitní profesor historie a politologie, přednášel na univerzitě v Madridu a na univerzitě v Chicagu (USA).³¹ Ve Španělsku se angažoval rovněž v českém vysílání španělského rozhlasu.³²

Cesta zájmu o Španělsko byla u osobností české historické hispanistiky značně různorodá. Nicméně dalo by se říci, že u prvního křídla hispanistů se jednalo o postup vycházející z jejich badatelského zaměření. Později se bylo možno setkat ve velké míře i s postavami, které ke Španělsku přivedla jejich profese. Důležitý zástupce první větve, Antonín Gindely (1829-1892), byl prorakousky smýšlející, což se odrazilo i v jeho práci, kde zkoumal české a rakouské dějiny 16. a 17. století. Prostřednictvím těchto studií se pokoušel přispět k zachování a posílení jednotného rakouského státu.³³ Pohrával si také s myšlenkou vstupu

²⁶ TAMTÉŽ, s. 40.

²⁷ TAMTÉŽ, s. 48.

²⁸ TAMTÉŽ, s. 51.

²⁹ M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 211.

³⁰ B. JIROUŠEK, *Křesťanství jako orientační mezník Bohdana Chudoby*, in: Dagmar BLÜMLOVÁ (ed.), *Aloys Skoumal (1904-1988) v průsečíku cest české kultury 20. století*, České Budějovice 2004, s. 130–135.

³¹ Jiří BRABEC – Jan LOPATKA – Jiří GRUŠA – Petr KABEŠ – Igor HÁJEK, *Slovník zakázaných autorů 1948 - 1980*, Praha 1991, s. 166–167.

³² B. JIROUŠEK, *Křesťanství*, s. 130–135.

³³ F. KUTNAR-J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 294-298.

do politiky. Od svého prvotního plánu ale ustoupil a věnoval se raději vědecké činnosti. Ve svých pracích objektivně prezentoval informace, které nashromáždil. Tímto postojem si však nenaklonil ani rakouskou ani českou stranu.³⁴ V počátečních výzkumech se Antonín Gindely věnoval historii Jednoty bratrské. Kvůli tomuto tématu podnikl i svou první větší cestu do zahraničních archivů a knihoven.³⁵ Jako další oblast bádání měly přijít na řadu dějiny českého povstání a třicetileté války. A jelikož si Antonín Gindely uvědomil, že o daných událostech nelze psát izolovaně pouze v našem prostředí, ale je třeba na ně pohlížet v širším evropském kontextu, podnikl druhou větší badatelskou cestu, a to za státní podpory. Prozkoumal archivy domácí i zahraniční, a to především v Mnichově, v Haagu, v Bruselu, v Paříži a ve španělském Simancasu.³⁶

Mimo jiné i skrze práci v archivech se dostal další zástupce české hispanistiky Vlastimil Kybal do kontaktu s hispánským světem. První zkušenosti s bádáním v archivech získal již během svých studií.³⁷ Před zahraničním pobytem v Paříži, který trval téměř pět měsíců³⁸ a byl následován pobyty v Bonnu, ve Vídni, v Mnichově a ve Štrasburku,³⁹ se také i přes pracovní vytíženost (zastával v té době místo středoškolského učitele na gymnáziu v Žitné) připravoval bádáním v archivech českých zemí. Byla to jeho letní prázdninová aktivita. Tuto svou vědeckou činnost si mohl dovolit díky státnímu stipendiu. Studium v archivech se věnoval i po návratu z pobytu v Paříži. Českému bádání přinesl množství materiálů, a to z archivů, které prozkoumal ve Španělsku, ve Francii, v Itálii a ve Švédsku.⁴⁰ Zájem o románskou kulturu a dějiny rozdmýchaly tedy v Kybalovi jak studijní pobyty, které absolvoval po ukončení vysokoškolského studia - navštívil Francii, Itálii, Španělsko a Portugalsko, tak jistě i sňatek se vzdělanou mexickou malířkou Annou Marií de la Merced Saénz y Aguilar.⁴¹ S ní se Kybal seznámil během svého působení ve funkci velvyslance v Římě. Po roce 1918 se vydal na diplomatickou dráhu, v letech 1920 – 1925 působil jako vyslanec v Římě, 1925 – 1927 v Argentině a v Brazílii, 1927 – 1933 ve Španělsku a 1935 – 1939 v Mexiku.⁴² Podle vlastních slov Vlastimil Kybal uzavřel po vstupu na diplomatickou dráhu svoji kariéru historickou a veškerá jeho díla, která vznikla po tomto okamžiku, jsou vlastně „zbytky“ těch informací, které již Kybal získal a nechtěl

³⁴ TAMTÉŽ, s. 294.

³⁵ M. NOVOTNÁ, *Antonín*, s. 4.

³⁶ M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 211.

³⁷ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita*, s. 22.

³⁸ TAMTÉŽ, s. 32.

³⁹ TAMTÉŽ, s. 39.

⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 22.

⁴¹ Josef OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 130.

⁴² M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 211.

je nechat „ležet v šuplíku“, avšak k aktivnímu čistému bádání na poli historickém se již nevrátil.⁴³

U Josefa Borovičky se cesta zájmu o Španělsko také odvíjela od směřování jeho vědecké práce. Josefu Borovičkovi bylo díky jeho zaměstnání v Zemském archivu umožněno v roce 1909 vykonat zahraniční badatelskou cestu. Zemským výborem Království českého mu bylo dáno zmocnění a Zemský výbor mu poskytl i peníze na cestu, diety a doporučení potřebná pro úřady ve Španělsku. Kvůli administrativním náležitostem navštívil Josef Borovička Madrid, ze kterého zamířil do Valladolidu. Zajímavostí je, že po určitý čas do simancaského archivu docházel pěšky, více jak deset kilometrů, právě z Valladolidu, kde byl ubytován. Po nějaké době se ovšem do Simancasu přestěhoval. Tímto přesunem samozřejmě získal více času pro svoji badatelskou činnost.⁴⁴

Bádání v Simancasu se věnoval i Bohdan Chudoba. Jeho cesta k zájmu o historii a o Španělsko se započala již v době jeho studií, jelikož získal velmi bohaté vzdělání, a to nejen v Čechách, ale i v zahraničí. Mezi místa jeho studia patřilo Brno, Oxford, Madrid, Vídeň a Řím. V Madridu získal dokonce roku 1933 doktorát z filozofie a literatury. A jelikož po jeho odchodu do exilu v roce 1948, žil většinu svého života ve Španělsku, je jeho zájem právě o tuto zem naprosto zřejmý.

Cesta vedoucí k zájmu o Španělsko a česko-španělské vztahy u Jaroslava Lenze (1858-1955) nebyla od počátku nijak přímá, jelikož byl svým povoláním lékařem, přesněji řečeno internistou a primářem v pražské nemocnici U Alžbětinek. Avšak byl také historikem.⁴⁵ Tuto skutečnost dokázal již v publikaci, na které spolupracoval společně s Antonínem Postřiháčem. Zmiňované dílo neslo název *Dějiny kláštera a nemocnice Alžbětinek v Praze II. na Slupi* (1922). Následně dokazoval své zaujetí historií i v dalších publikacích, věnujících se už dějinám česko-španělských kulturních vztahů.

Druhou větví českých hispanistů byli ti, kteří se zabývali obdobím španělské občanské války. I zde je byla patrná různorodost prostředí z nějž osobnosti pocházely. Československý novinář Antonín Jaromil Kožíšek, (1905-1947), publikující pod jménem Antonín Josef Kožíšek, se narodil v Brně. Jeho otec – Julius Kožíšek byl soukromým úředníkem a matka Marie Kožíšková (roz. Zadinová), byla dcerou hostinského. Celkem pocházel Antonín J. Kožíšek ze sedmi dětí. Vysokého stupně vzdělání se Kožíšek nedočkal, v Brně absolvoval

⁴³ Ivo BARTEČEK, *Vlastimil Kybal - od historických studií k dílu diplomatickému* In: Pocta Josefu Polišenskému, Olomouc 1996, s. 23-25.

⁴⁴ J. LACH, *Josef Borovička*, s. 52.

⁴⁵ Svatopluk, KÁŠ, *Čeští lékaři a jejich pseudonymy- část 2.*, In: Interní medicína pro praxi 8, Olomouc 2004 s. 420.

celkem devět let školní výuky. Do svých osmnácti let žil u rodičů a vydělával si psaním do brněnských novin.⁴⁶ Antonín J. Kožíšek zemřel mladý ve věku 42 let. Byl jako jeden z mnohých popraven 26. 3. 1947 soudem pro retribuční trestné činy v Československé republice.⁴⁷

Také další autor - Emanuel Vajtauer (1892) byl svým povoláním publicista. Narodil se jeden den před Štědrým dnem roku 1892 v Táboře⁴⁸ do rodiny Filipa Vajtauera a Františky Vajtauerové (rozené Marešové). E. Vajtauer měl ještě třináct sourozenců. Středoškolská studia zakončil maturitní zkouškou na Gymnáziu v Jindřichově Hradci roku 1912.⁴⁹ O jeho nestálosti svědčil i fakt, jak sám napsal, v jednom ročníku na gymnáziu měl špatnou pověst i mizerné studijní výsledky, aby záhy o rok později získal vyznamenání. I když si to jeho rodiče nepřáli, nastoupil do Prahy na Filozofickou fakultu. Rok na to už studoval ve Francii. Po studiu v Paříži a na Sorboně se přesunul do Štýrského Hradce.⁵⁰ Po zisku titulu doktora na Filozofické fakultě se přihlásil na Fakultu lékařskou v Praze, ale není známo, zda se studia aktivně účastnil.⁵¹ I Emanuel Vajtauer byl roku 1946 (stejně jako A. J. Kožíšek) odsouzen k trestu smrti Národním soudem podle retribučního dekretu za kolaboraci s nacisty. Avšak odsouzen byl v nepřítomnosti. Místo a datum jeho úmrtí není doposud známo. Kolem jeho zmizení v květnu roku 1945 panují dodnes dohady a byly vymyšleny různé konspirační teorie. V době svého zmizení oznámil kolegům, že jede navštívit rodiče. Z údajné cesty do jižních Čech se již nevrátil a žádné informace se o něm od té doby neobjevily.⁵²

Gustav Winter byl stejně jako Antonín J. Kožíšek a Emanuel Vajtauer představitelem již zmiňovaného druhého křídla české hispanistiky. G. Winter byl židovského původu a pocházel z malé obce Radenín (u Tábora). V Radeníně vyrůstal se svými sourozenci (celkem měl šest sourozenců, avšak ne všichni se dožili dospělosti) a rodiči. Otec G. Wintera pracoval přímo v Radeníně v mlýně, který měl pronajatý. V Praze vychodil G. Winter gymnázium a následně se stal studentem filozofie na Karlově univerzitě v Praze. Bratři

⁴⁶ Vendula KŮRKOVÁ, *Novinář A. J. Kožíšek před Národním soudem*, Brno 2011 (=Diplomová práce KMSŽ FSS MU), s. 38.

⁴⁷ URL.:<<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/97630>> [cit.: 2011-20-04]

⁴⁸ URL.:<<http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=12&name=Vajtauer+Emanuel>> [cit.: 2011-20-04]

⁴⁹ B. ČELOVSKÝ, *Strážce*, s. 11.

⁵⁰ TAMTĚŽ, s. 12.

⁵¹ TAMTĚŽ, s. 14.

⁵² URL.:< <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=12&name=Vajtauer+Emanuel>> [cit.: 2011-20-04]

a stejně tak i G. Winter byli aktivními členy Sociálně demokratické strany už od studijních let.⁵³

Kurt Konrad – vlastním jménem Kurt Beer (1908-1941) narozdíl od předchozího Gustava Wintera, který pocházel z chudé rodiny, byl ze zámožné židovské rodiny. Do jeho pěti let žila rodina v Německu a poté se přestěhovala do Brna, kde Kurt Konrad odmaturoval na zdejším německém gymnáziu v roce 1927. Přestože studoval na lékařské fakultě Pražské německé univerzity a také se účastnil přednášek historie na filozofické fakultě Univerzity Karlovy, nedostudoval a začal jako novinář v komunistických periodikách *Tvorba* a *Rudé právo*, byl i šéfredaktorem *Haló novin*. Od roku 1939 byl tiskovým atašé sovětského vyslanectví v Praze, získal i sovětské občanství. Svůj život ukončil sebevraždou v září 1941. Poté co byl od března tohoto roku vězněn (na Pankráci, ve Cvikově a v Drážděnech) a krutě vyslýchán.⁵⁴

Jak již bylo řečeno dříve v textu, u představitelů druhé vývojové větve hispanistů byla cesta vedoucí k zájmu o Španělsko zapříčiněna především profesní, kterou vykonával. Antonín J. Kožíšek se k publikacím, v nichž se věnoval Španělsku, propracoval skrze své zaměstnání, kterým byla novinářina. Již v době, kdy bydlel u rodičů si A. J. Kožíšek vydělával psaním do místních novin. Začínal jako soudní článekář v listě *Rovnost*, odkud byl údajně kvůli braní úplatků propuštěn. Roku 1923 následovalo několikaměsíční působení A. J. Kožíška v brněnské advokátní kanceláři, odkud byl také propuštěn a jeho další kroky směřovaly do ciziny, konkrétně do Francie, kde se mimo jiné roku 1926 oženil. První žena zemřela roku 1932, krátce po příjezdu z Francie do tehdejšího Československa a Kožíšek se po několika měsících oženil podruhé. Po svém návratu pracoval Antonín J. Kožíšek jako redaktor v listě *Politický střed* a na své náklady také vydával měsíčník *Defilé*. Důležité je pro tuto práci jeho zaměstnání v tiskovém podniku Globus. Během dvouletého Kožíškova působení v Globusu podnikl několik zahraničních cest financovaných právě jeho zaměstnavatelem. Především pak dvě cesty do Španělska (první roku 1936 a druhou v roce 1937).⁵⁵

Jistě by nebylo troufalé označit dalšího představitele druhého vývojového křídla české hispanistiky Emanuela Vajtauera za osobu, o které bychom mohli říci – „Kam vítr, tam plášt“. Jako osobu poplatnou tomu, kdo byl zrovna u moci, nebo z jehož podpory sám mohl těžit, jej označil i Bořivoj Čelovský v knize *Prapodivná kariéra novináře Emanuela*

⁵³ URL.:< <http://www.cssd-tabor.cz/index.php/zajimavosti-a-vyroci/115-novinky/zajimavosti-a-vyroci/39-osobnosti-socialni-demokracie-z-taborska-phdr-gustav-winter> > [cit.: 2012-20-03]

⁵⁴ URL.:< <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/konrad.html> > [cit.: 2010-20-12]

⁵⁵ V. KŮRKOVÁ, *Novinář*, s. 38-41. zkrácená citace

Vajtauera (2002), kterou mu věnoval.⁵⁶ E. Vajtauer, co se politického přesvědčení týče, byl nejdříve anarchistou. Ve 20. letech 20. století už ovšem významným členem Komunistické strany Čech a Moravy, po roce 1929 se dal k národním socialistům a za doby německé okupace se z něj stal pronacisticky smýšlející publicista a politik.⁵⁷ Nebyl jediným „prodejným“ novinářem v období nacistické okupace, avšak to jeho míru provinění dle Čelovského v žádném případě nezmenšuje.⁵⁸ Roku 1936 navštívil Emanuel Vajtauer díky svému zaměstnání poprvé Španělsko, několik málo týdnů před vypuknutím občanské války.

Cesta k zájmu o Španělsko pro Gustava Wintera (1889 – 1943) vedla, tak jako u dvou předchozích, skrze jeho zaměstnání. Tím, že se po absolvování filozofie na Karově univerzitě stal postupně redaktorem časopisu *Právo lidu* a později i jeho zahraničním zpravodajem v Paříži. G. Winter měl široký záprah svých aktivit, jelikož se věnoval mimo jiné i překladům z angličtiny, francouzštiny a němčiny.⁵⁹ Avšak co se týče španělské (a francouzské) kulturní a politické scény, byl všeobecně považován za znalce. Dvě jeho díla se přímo Španělska týkala – *Don Quijote na rozcestí* (1935) a *Oč jde ve Španělsku* (1937).⁶⁰ Tak jako i u předchozích dvou autorů – A. J. Kožíška a E. Vajtauera, byla novinářská praxe cítit i z Winterových knih. V první knize se zabíral vývojem Španělska mezi lety 1931-1934 z hlediska politického a historického. Druhá se pak věnovala příčinám a počátkům občanské války.⁶¹

Publicistika vedla kroky i u Kurta Konrada. Nejprve působil v periodických komunistického zaměření - *Tvorba* a *Rudé právo* - byl i šéfredaktorem *Haló novin*. V týdeníku *Tvorba* vycházely Konrádovy články věnované španělským revolucím, které byly roku 1937 vydány souborně. K zaměření se na revoluční střety vedlo Konrada především politické přesvědčení, jelikož si uvědomoval vzrůstající agresi fašistické politické ideologie a tu chápal velice negativně.⁶²

⁵⁶ B. ČELOVSKÝ, *Strážce*, s. 15.

⁵⁷ URL.:< <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=12&name=Vajtauer+Emanuel>> [cit.: 2011-20-04]

⁵⁸ B. ČELOVSKÝ, *Strážce*, s. 20.

⁵⁹ URL.:<[http://katalog.cbvk.cz/i2/i2.search.cls?ictx=cbvk&iset=5&CSPCHD=00000000000011dSwo1cxb0000oJFjDpo4bU6rfG5G\\$ChNpA-->](http://katalog.cbvk.cz/i2/i2.search.cls?ictx=cbvk&iset=5&CSPCHD=00000000000011dSwo1cxb0000oJFjDpo4bU6rfG5G$ChNpA-->)> [cit.: 2010-21-12]

⁶⁰ F. HRBATA, *La historia*, s. 173-181.

⁶¹ K. PROCHÁSKOVÁ, *Hispánská bádání*, s. 55.

⁶² Josef POLIŠENSKÝ – Ivo BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova*, Olomouc 2002, s. 9.

1.2 Reflexe Španělska očima českých hispanistů

První z představitelů české hispanistiky věnující se historii země na Iberském poloostrově a jejích vztahů s naší vlastí, se shodovali ve svém pohledu na architekturu a upravenost okolí Simancasu a Valladolidu. Tento pohled nebyl nikterak pochvalný, avšak vyvažoval jej na druhou stranu velice dobrý pocit, jež v „návštěvnících“ vzbuzovali obyvatelé svojí srdečností a otevřeností. Zástupci druhé větve už popisovali především obyvatele země s velkými vnitřními problémy, proto již tolik „optimistických“ popisů čtenář nenalézá. Vnitřní problémy a politická situace Španělska se dočkala zájmu i českých autorů, kteří se nad ní častokrát zamýšleli a rozhodně je nezanechávala chladnými.

O době, kdy Antonín Gindely bádá v Simancasu, se dochovaly poměrně bohaté informace z jeho korespondence, kterou si vyměňoval s významnými představiteli vědy, kultury a politiky. V těchto dopisech věnoval značný prostor svému bádání, jeho výsledkům i plánům do budoucna. Některé dopisy byly ve skutečnosti spíše studiemi o životě a době Rudolfa II. či o dalších historických tématech. Z Gindelyho korespondence si lze udělat obraz i o tehdejší životě v Kastilii v šedesátých letech 19. století. Do Simancasu se Gindely vydal v prosinci roku 1860. Už z prvních zážitků z cest byla patrná velká chudoba zapříčiněná, podle Gindelyho, nezodpovědnou politikou v oblasti ekonomiky, jejíž kořeny měly sahát až do 16. století. Gindely byl dokonce zklamán většími městy jako Burgos nebo Valladolid, kde nacházel pouze ruiny paláců, kostelů, popřípadě budovy postavené bez špetky vkusu, což zcela neodpovídalo představě, kterou měl o těchto místech, než do nich zavítal. Na druhou stranu byl potěšen tím, že zde nepanovala neosobní atmosféra, s jakou se setkal v Paříži. Vzhledem k ročnímu období nebylo překvapivé, že nejvíce Gindelyho v Simancasu trápila zima. Přestože pracoval teple ustrojený a s rukavicemi, umrzl mu jeden prst. Jak Gindely říkal, podmínky pro život zde byly často až primitivní. Všechno toto nepohodlí mu ale bylo odčiněno bohatstvím materiálů, které našel v archivu. Byl jím nadšený a denně pracoval až deset hodin. Materiály z období třicetileté války, které v archivu našel, byly podle něj nejhodnotnějšími a nejdůležitějšími na světě. Chtěl původně studovat celé období mezi lety 1600 až 1650. Postupně, po zvážení okolností, ale usoudil, že ze svých původních plánů bude muset slevit, aby nakonec svá studia ukončil v období kolem roku 1640, neboť se dostal do finanční tísně, kvůli které musel Španělsko opustit.⁶³

Vlastimil Kybal ve svém pohledu na Španělsko nezapřel selský původ. V dopise adresovaném rodičům z 5. září roku 1909, kdy pobýval ve Španělsku, věnoval značnou část

⁶³ M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 211-215.

tohoto listu popisu krajiny v okolí Simancasu a v zápětí se dotknul i hospodářského využití, již od pohledu, neúrodné půdy. Zarážela jej také velká zaostalost místních obyvatel v oblasti zemědělské výroby.⁶⁴ V porovnání s tehdy hospodářsky nejvyspělejší oblastí monarchie – českými zeměmi,⁶⁵ se metody v obdělávání polí, kterých si jakožto syn statkáře nemohl nevšimnout, zdály Kybalovi až primitivní. Samotná vesnice – Simancas – jej také neohromila, dokonce o vesnici prohlásil, že je ošklivá. Lidé mu však přišli srdeční a vyzdvihoval jejich jezdecké umění. Nejvíce nadšení ve svém dopise projevoval nad místním dobytkem a hlavně nad osly, kteří tu díky své houževnatosti představovali nejhojněji využívané pracovní zvíře.⁶⁶ Následně Vlastimil Kybal ve Španělsku působil na postu vyslance, poté co nahradil 1. prosince roku 1927 dr. Adolfa Berku. Ve svých zprávách zasílaných do vlasti Kybal rozebíral udržitelnost diktátorského režimu Primo de Rivery. Zmiňoval se o narůstajícím chaosu v zemi a o nuzných sociálních poměrech španělských kněží. V roce 1929 diktatura utrpěla trhliny – vzrůstaly protimonarchistické a proticírkevní nálady, docházelo k povstáním ve vojenských posádkách a mezi lidmi bylo cítit silné napětí. V prvním měsíci roku 1930 obdržel španělský král demisi od Primo de Rivery. V tomto roce a v roce následujícím Kybal nepřekypoval optimismem nad budoucností španělské monarchie. V roce 1931 se ve Španělsku uskutečnily volby a politická sféra se v podstatě rozdělila na dva tábory – republikánsko-socialistický a monarchistický.⁶⁷ Rozpad monarchie viděl Kybal v souvislosti s demokratizací Evropy, jako pochopitelný. Jakožto velvyslanec doporučoval československé vládě spolupráci s tímto „novým“ Španělskem, a to v oblasti kulturní, hospodářské i politické. Kybal předpokládal, že vývoj událostí ve Španělsku v roce 1931 bude obdobný jako u nás po říjnu 1918. Od prvotních sympatií k nové španělské republice postupně upouštěl a začínal si uvědomovat slabiny tehdejšího politického systému. Nelíbily se mu protiklerikální bouře a vypalování kostelů a klášterů. Španělský lid se mu zdál v otázkách demokracie nevzdělaný a bezhlavě přijímající republikánské zásady. Ústava působila na Kybala nešťastně, jako šitá horkou jehlou a dále se mu nelíbilo minimální zajištění náboženských svobod. Na sovětsko-španělské vztahy, které nabývaly na síle, a na rostoucí vliv komunistů ve Španělsku upozorňoval Kybal od roku 1932 opakovaně ve svých zprávách. Politické spektrum se, dle Kybala, skládalo z anarchistů a komunistů na straně jedné a monarchistů nelibě nesoucích zřízení republiky na straně druhé. Jako politický střed chápal republikánské křídlo. Roku 1932 se levicová část radikalizovala a republika se dostala do krize. Do Španělska

⁶⁴ Národní archiv Praha (Chodovec), pozůstalost Vlastimila Kybala, inv. č. 23/13, karton č. 20.

⁶⁵ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita Karlova*, Brno 2007, s. 7.

⁶⁶ Národní archiv Praha (Chodovec), pozůstalost Vlastimila Kybala, inv. č. 23/13, karton č. 20.

⁶⁷ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita*, s. 65.

mířila sovětská delegace, aby zde navázala obchodní styky. O všem informoval Kybal, ze své pozice vyslanec, tehdejší hlavu státu Eduarda Beneše. Právě Eduard Beneš Vlastimila Kybala roku 1933 odvolal. Kybal byl odvoláním zarmoucen a hlavní důvod tohoto počínání viděl v závisti nad svými úspěchy v diplomatické činnosti často překračující zavedený rámec činností očekávaných od diplomata na Kybalově postu. Snažil se ve Španělsku propagovat československou kulturu a politický systém. Po svém odvolání si uvědomil, že jeho činnost možná nebyla správně pochopena ministrem ani úředníky Ministerstva zahraničí Československé republiky.⁶⁸

U Josefa Borovičky byl patrný především „uklidňující“ dopad španělského způsobu života na jeho pracovní tempo. Což si sice sám uvědomoval, nicméně tuto skutečnost dokázal jen málo ovlivnit. Pečlivá a svědomitá práce však jeho pomalejší badatelský postup naplno omlouvala.⁶⁹

Z odlišného úhlu pohledu hodnotil hispánský svět Iberského poloostrova Bohdan Chudoba. Chudobovi se politická situace autoritativní vlády s podporou církve ve Španělsku pod taktovkou Francisca Franca zdála jako ideální stav. Jelikož sám měl velmi zajímavé názory ohledně politických ideologií a systémů. Jak již bylo zmíněno dříve, odmítal fašismus a bolševismus, k jejichž zrození podle něj přispěl nedostatek víry. Záporně se ale stavěl také k demokracii a nacismu, jejichž rozšíření měli dle Chudoby na svědomí židé. Vzhledem k tomu, že si jako svou adoptivní vlast vybral právě Španělsko, poté co roku 1948 emigroval, je více než zřejmé, že své zaujetí pro španělský systém politického uspořádání v té době opravdu považoval za ideální. Svá slova podporující tento způsob vlády tak potvrdil činem, který nemohl nechat nikoho na pochybách.

Druhé křídlo vývoje české hispanistiky představoval mimo jiné A. J. Kožíšek. Ten své dojmy ze Španělska přinesl díky svým knížkám. Čtyřiašedesátistránková publikace *Španělsko krví zbrocené* (1937) podala svědectví z první ruky o událostech od Kožíškova příletu do Španělska, přes jeho dojmy ze země, z obyvatelstva a poznatky o některých aspektech soudního systému, až po opuštění země. Obyvatele popisoval jako osoby, jež měly ve tváři patrný obraz vězení, které bylo stále nad nimi visící hrozbou a ženy, zdálo se mu, měly vzhled špinavých koček, které někdo vláčel za ocas blátem. Tolik jen pro představu způsobu, jakým se Antonín J. Kožíšek stavěl k popisu situací a osobností ve svých poznámkách. To, že byl novinářem - reportérem ve stylu psaní určitě nezapřel.⁷⁰

⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 66.

⁶⁹ J. LACH, *Josef*, s. 52.

⁷⁰ A. J. Kožíšek, *Španělsko krví zbrocené: poznámky reportéra*, Brno 1937.

Tímto své publikace učinil pro čtenáře téměř strhující. V další jeho knize už nebylo tolik stručnosti, jednalo se o množství reportáží rozříděných na ty, které se věnovaly období, které strávil na straně vládního Španělska, a na ty, které se naopak věnovaly straně národního Španělska. Sám Antonín J. Kozíšek se setkal s oběma stranami a na každé z nich jej přijaly důležité osobnosti. Kozíškově líčení bylo velmi barvitě a zprávám tehdejších tiskových agentur dávalo punc opravdovosti, která pochopitelně člověka zasáhla více, nežli „suché“ konstatování fakt, ať už by byla jakkoliv alarmující.⁷¹ Přestože, měl své povolání dozajista rád, jinak by se něčemu takovému nemohl věnovat, v knize *Španělsko krví zbrocené* (1937) si posteskl, jak nelehké jeho povolání je. Jelikož reportér na jeho místě byl často nucen potlačit své pocity a pouze pozorovat a popisovat události, které se před ním odehrávaly. S čímž by se jako pouhý historik nasetkal, jelikož ten už má osobní interakce se skutečnostmi, o kterých píše buď nulové, nebo jen velmi mizivé.

Emanuel Vajtauer ve své době cítil jisté sympatie k politickému zřízení, jež prosazoval Francisco Franco. Tyto názory bylo možno dle Čelovského vyčíst mezi řádky v jeho publikaci *Španělsko v ohni* (1937) i v článcích, které psal do českých novin a časopisů.⁷²

Pohled Gustava Wintera lze naleznout například v jeho článku do *Magazin dp - Družstevní práce* (1936/37) s názvem *Španělsko v ohni*, kde mluvil o tom, že občanská válka nepřišla náhodou a její příchod bylo možné očekávat. Situaci ve Španělsku zde konfrontoval s postavou, kterou si již vypůjčil jednou, a to ve své knize *Don Quijote na rozcestí*, tedy s postavou Dona Quijota. Zde by se autorka na okamžik pozastavila a poukázala na to, že postava Dona Quijota dávala dílu Gustava Wintera punc jisté originality. Jako obecně většina děl, která konfrontují skutečnosti s něčím, co čtenáři již znají. Čtení takového textu je pro ně snazší a pochopení myšlenky, kterou má text prezentovat je jednodušší, vidí-li interakci ať již se skutečnou osobou, či pouze literární postavou. Gustav Winter dále viděl španělskou občanskou válku jako nevyhnutelný následek událostí, které sahaly do doby několika desetiletí předcházejících samotnému vypuknutí sporu.⁷³ Posléze se v tomto článku pokusil analyzovat daný spor v souvislosti s minulostí a v souvislosti s děním ve zbytku tehdejší Evropy.⁷⁴ Zabýval se také otázkou, zda bylo možné ve Španělsku implementovat systém okopírovaný z jiných evropských států nebo zda země na Pyrenejském poloostrově nebyla schopna takovou změnu akceptovat.⁷⁵ Na závěr svého příspěvku se pozastavil nad tím,

⁷¹ Týž, *Zakrvácené arény*.

⁷² B. ČELOVSKÝ, *Strážce*, s. 49.

⁷³ Gustav Winter, *Španělsko v ohni*, *Magazin dp - Družstevní práce*, 6, 1936-37, Praha, s. 98.

⁷⁴ TAMTÉŽ, s. 99.

⁷⁵ TAMTÉŽ, s. 100.

že „demokratická Evropa“ na pomoc Španělsku poslala jen několik novinářů a povzbudivá slova, zatímco od „protidemokraticky“ orientované části Evropy se na Iberský poloostrov dostaly zbraně, letadla a vojenští odborníci. Do budoucna předpokládal Gustav Winter značné ochladnutí vztahů mezi Španělskem a Francií, jelikož od ní Španělsko očekávalo pomoc, kterou nebyla země galského kohouta ochotna demokratické části Španělska poskytnout.⁷⁶ V každém případě Gustavu Winterovi nebylo možno upřít značnou dávku prozíravosti a schopnosti vidět situaci v reálných souvislostech.

Fašismus, jehož rostoucí sílu a agresi vnímal Kurt Konrad, byl právě pro něj hybnou silou, jež jej inspirovala pro studium španělských dějin, lépe řečeno revolučních střetů ve Španělsku v období od 15. do 19. století.

1.3. Tvorba

Průkopník české hispanistiky, která byla zaměřená na historii Španělska a česko-španělských vztahů Antonín Gindely se věnoval, jak již bylo uvedeno, období třicetileté války, které se snažil zkoumat z širšího evropského hlediska. Během své badatelské cesty po evropských archivech navštívil španělský archiv ve městě Simancas. Materiály získané v Simancasu, společně s materiály z Mnichova (který také navštívil) považoval za nejcennější. V generálním archivu v Simancasu se soustředil na zahraniční politiku Španělska, o níž získával informace především z korespondence španělských vyslanců při španělském dvoře a z protokolů státní rady. Z materiálů, které nashromáždil během této cesty, čerpal až do konce svého života.⁷⁷ První dílo, jež vzniklo na základě Gindelyho badatelských cest se věnovalo událostem předcházejícím třicetileté válce *Rudolf II. und seine Zeit 1600-1612* (I. - II., 1962 a 1965) Kutnar a Marek tuto práci hodnotí kladně a to ze dvou důvodů:

„... vykládá v evropských souvislostech konflikt stavů s Rudolfem a vznik protestantské Unie politickou aktivitou Kristiána z Anhelthu jako logickou předhistorii třicetileté války[...] hledal vysvětlení současných komplikovaných poměrů v dějinách posledních tří století a zároveň spatřoval v jejich poznání klíč a příkaz k mírovému vyřešení současných existenčních otázek habsburské monarchie.“⁷⁸

⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 101.

⁷⁷ M. NOVOTNÁ, *Antonín*, s. 5.

⁷⁸ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 296.

Dále Kutnar a Marek udávají, že se pohled Gindelyho na historii utvářel zpočátku i díky soudobé politické problematice, které byl osobně přítomen. Později však politické smýšlení z Gindelyho práce vymizelo. Vzniklo dílo *Dějiny českého povstání 1618* (I. – IV. 1870 – 1880), které vyšlo česky i německy, a další publikace věnované dané problematice. Náboženskou otázku nechápal Gindely jako rozhodující, hlavním důvodem sporu byly podle něj majetkové a mocenské důvody.⁷⁹ Gindelyho přínos pro budoucnost českého historického bádání byl v každém případě nepopíratelný. Ať už tím, že se jako první historik z českých zemí ponořil do studia cenných a obsáhlých materiálů, které ukrýval simancaský archiv a tím otevřel a ukázal cestu i ostatním českým historikům, kteří jej v práci v Simancasu následovali, tak i samotnými informacemi, které získal a díky nimž se mohly otevřít nové a ucelenější pohledy na období třicetileté války. Na svoji dobu učinil Antonín Gindely obrovský pokrok, česká hispanistika mu vděčí za první kroky, za první prošlapanou cestu. Jak uvádí Kutnar a Marek, neměl Gindely možnost zacházet ve svém bádání ve všech otázkách do přílišných detailů, jelikož množství materiálů a omezený čas jak na přípravné studie, tak na samotné zkoumání dokumentu, to nedovolovali. I přesto je považována Gindelyho práce za nejpodrobnější studii českých dějin v období před a po Bílé hoře.⁸⁰ Protože ze svých cest posílal Gindely velké množství dopisů, přiblížil jejich adresátům také obraz života ve Španělsku. Jak již bylo řečeno, Antonín Gindely byl Čechem, ale jeho vnitřní přesvědčení jej vedlo k příklonu k prorakouskému smýšlení, bylo však ke cti, že získaná fakta prezentoval v duchu objektivnosti a nezájatosti. Škoda jen, že mu kvůli ekonomické tísní nebylo umožněno prostudovat více než čtyřicet let ze 17. století.

Vlastimil Kybal získal v simancaském archivu ve Španělsku (a v dalších evropských archivech, které prozkoumal) velké množství informací, které použil především pro svá studia vztahů francouzské politiky se Španělskem a Čechy v době Jindřicha IV. – *Jindřich IV. a Rudolf II.* (1907) a *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610* (1909, 1911)⁸¹ a v díle *Arnošt Denis a Bílá Hora* (1912), které polemizovalo o tom, zda bylo možné, že dění v Čechách bylo pouze vyústěním, které přímo souviselo s vývojem, který se nesl celou tehdejší Evropou a ne jako následek celkového národního úpadku v Čechách.⁸² Zde byla patrná snaha nepohlížet na dějiny bez širších evropských kontextů. *Jindřich IV. a Rudolf II.* byla vlastně první Kybalovou habilitační prací⁸³, která byla mimochodem ve Francii chápána

⁷⁹ TAMTÉŽ, s. 294.

⁸⁰ TAMTÉŽ, s. 297.

⁸¹ M. POLÍŠENSKÁ, *120 años*, s. 211.

⁸² I. BARTEČEK, *Vlastimil Kybal - od historických studií*, s. 25.

⁸³ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita*, s. 43.

jako jedna z nejlepších prací věnovaných danému tématu.⁸⁴ To byl dozajista fenomenální úspěch českého autora, aby jeho dílo bylo tak skvěle přijato zrovna ve Francii, která je považována za velmi vzdělanou zemi. Je zajímavé, že tato práce nebyla na naší akademické půdě přijata jako dostačující a byl jí vytknut určitý počet chyb. Tato kuriozita má však své vysvětlení v osobních vztazích autora s vedoucím práce. Práce tedy nebyla přijata a bylo jí vytknuto hned několik nedostatků. Posudek habilitační práce měla za úkol komise složená z Jaroslava Golla (Goll byl Kybalovým učitelem, který mu měl za zlé, že se nevěnoval ve své habilitační práci středověkým dějinám), Josefa Pekaře a Josefa Šusty (oba byli žáci již zmiňovaného J. Golla).⁸⁵ Prvotním cílem Kybala bylo vytvořit text, který by měl celkem šest částí a přibližoval by politické dějiny střední a západní Evropy v období předbělohorském. I to, že Goll vycítil v habilitační práci, že by měla být součástí rozsáhlejšího textu, vytkl mimo jiné Kybalovi ve svém posudku. Dále se kriticky stavěl k, podle něj, nedostatečné opoře v současných pracích věnujících se politice Jindřicha IV. a také k tomu, že se v práci věnoval Kybal velkému množství detailů, aniž by byly podstatné a konstruktivní závěr mu unikl. Vytýkán byl i nízký počet citací z použitých pramenů a nedostatečná kritika pramenů diplomatických. Práce tedy nebyla přijata jako habilitační⁸⁶ a Kybal v dubnu roku 1907 odcestoval bádát do Vatikánských archivů. Vlastimil Kybal se rozhodl sepsat novou habilitační práci. Do práce se pustil s vervou a díky několika stipendiím, která získal, mohl například v roce 1909 navštívit archivy ve městech jako: Vídeň, Mnichov, Curych, Bern, Milán, Turín, Janov, Pisa, Sienna, Řím, Arles, Avignon, Nimes, Montpellier, Simancas a Barcelona. Pro tuto práci byla nejvíce zajímavá jeho badatelská práce v Simancasu. Ta byla velmi přínosná. Nalezl zde informace k českému stavovskému povstání a počátku třicetileté války.⁸⁷ Nová habilitační práce, se kterou dosáhl Kybal docentury, nesla název *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610* s podtitulem - *kritický rozbor pramenů a literatury*.⁸⁸ Text, který doplňoval o děj Kybalovu habilitační práci z roku 1910 – *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610/Dějiny*, se věnoval tématu evropských politických vztahů před počátkem třicetileté války. Toto pojednání vyšlo nákladem České Akademie a v roce 1910 získalo jubilejní cenu České Akademie a vyšlo v Rozpravách třídy I. Č. 41.⁸⁹ Za důležité lze považovat i to, že během svého diplomatického období Vlastimil Kybal velmi propagoval české dějiny, stát a kulturu v oblastech Latinské Ameriky

⁸⁴ I. BARTEČEK, *Vlastimil Kybal - od historických studií*, s. 24.

⁸⁵ J. HRDLIČKA, *Vlastimil Kybal a Univerzita*, s. 43.

⁸⁶ TAMTÉŽ, s. 44.

⁸⁷ TAMTÉŽ, s. 49.

⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 50.

⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 51.

a Španělska. Důkazem jsou, jak populární kniha – *O Španělsku* (1928), tak *Velikáni Španělských dějin* (1935), co se Španělska týče, nebo *Po československých stopách v Latinské Americe* (1935), kde se věnuje dějinám českých jezuitských misí v Jižní Americe v druhé polovině 17. století.⁹⁰ V knize *Velikáni Španělských dějin*, která je v podstatě souborem šesti Kybalových přednášek na téma španělských dějin, čtenáře seznámil s šesti osobnostmi, na jejichž osudech ilustruje proměny španělských dějin. Tyto osobnosti pocházely z odlišných prostředí. Cid a Cortés z prostředí vojenského, Filip II. z politického, sv. Tereza Ježíšova z náboženského, Cervantes z literárního a Goya z prostředí výtvarného. *Velikáni Španělských dějin* byli zlomovým dílem v tom ohledu, že odstartovali český zájem o dějiny španělského světa.⁹¹ Tato forma je velmi zajímavá a určitě by stálo za to se u ní na okamžik pozastavit. Způsob, jakým zde Kybal podával dějiny byl originální, zejména v porovnání s ostatními hispanisty. Navíc, kromě své originality, zdála se tato forma velmi autentická a dobře ilustrující. Avšak, jak již bylo řečeno, čistě historických děl se už od něj veřejnost nedočkala. Považoval totiž za daleko přínosnější pro českou zemi a český národ, vkládat svou energii do aktivní propagace vlasti v zahraničí a plnění v té době aktuálních úkolů, které mu činnost v diplomatické službě přinášela, než do přednášení na domácích univerzitách o událostech dávných. Nezavrhoval poznání dějin, stále je považoval za velmi důležité pro to, abychom se z nich mohli učit. Uspokojení mu vlastně přinášelo to, že mohl obě odvětví propojit a při své diplomatické činnosti využívat i svůj historický rozhled. Oba dva – jak Kybal historik, tak Kybal diplomat přinesli své vlasti mnoho a je smutné, že sám Kybal se nejlépe cítil v cizině, kde strávil polovinu života, vlastně by se dalo říci, že tam strávil více času nežli v Čechách. Od roku 1939 byl Vlastimil Kybal i se svojí ženou a dvěma syny v exilu v USA, kde setrval až do své smrti v požehnaném věku 78 let, v roce 1958.⁹²

Důležitým pramenem informací se stal simancaský archiv i pro Josefa Borovičku. Ten jej mohl prozkoumávat, jak již bylo řečeno, díky podpoře Zemského výboru Království českého. O všech aktivitách v Simancasu musel J. Borovička pravidelně posílat zprávy domů. Dodržování termínů zpráv v Praze úzkostlivě střežili, nikoliv ale „španělským“ způsobem života nakažený Borovička. V jednom ze svých dopisů přiznává, že jeho pracovní tempo se pod vlivem nikam nespěchajícího Španělska stalo ještě pomalejším. V Simancasu se přes dva měsíce jeho cesty zkřížily se zmiňovaným historikem – Vlastimilem Kybalem. Ten Borovičku obdivoval za pečlivost a svědomitost, se kterou se do bádání v archivech

⁹⁰ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 551.

⁹¹ I. BARTEČEK, *Vlastimil Kybal – historik v iberoamerickém světě*, Olomouc 2003, s. 14 a 15.

⁹² J. OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté*, s. 130.

pustil.⁹³ Nejen v Simancasu, ale také v madridském archivu Josef Borovička pátral po užitečných materiálech. Pokus o prozkoumání soukromých archivů ve Španělsku se bohužel, i přes vyvinutou snahu, nesetkal s úspěchem. Nicméně materiály a poznatky, které získal během svého pobytu ve Španělsku, zúročil dobrým způsobem. Shrнул je ve své studii – *Archiv v Simancasu. Příspěvek ke kritice zpráv španělských vyslanců (1910)*. Tato studie vyšla i v německém jazyce a také se stala Borovičkovým habilitačním spisem na Univerzitě Komenského v Bratislavě.⁹⁴ Josef Borovička byl tedy v období první republiky profesorem všeobecných dějin na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Obsáhlá zpráva shrnující poznatky ze studia česko – španělských vztahů – *Archiv v Simancasu (1910)*, hodnotila zprávy španělských vyslanců v období 16. a 17. století a také líčila osobnosti vyslanců, kteří výrazně zasahovali do politického dění. *Archiv v Simancasu* dle Kutnara a Marka

„... není pouhou náleзовou informací, ale kritikou zpráv španělských vyslanců při dvoře Rudolfově a Matyášově a plastickou charakteristikou vyslaneckých osobností, které výrazně zasahovaly do politického jednání často v rozhodných okamžicích“⁹⁵

Archiv v Simancasu byl obrazem pečlivé práce Borovičkovi vlastní. Informace, které získal během bádání ve Španělsku, posléze už doma, doplňoval o fakta, jež pocházela z českých pramenů. O svých poznatcích a zážitcích ze Španělska referoval Borovička, během bezpočtu přednášek, posluchačům Českého historického klubu.⁹⁶ Josef Borovička byl také autorem části knihy *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku (1936)*, kam napsal kapitoly, které se věnovaly dějinám Španělska.⁹⁷ O Španělsku, nejen z historického hlediska, ale s přihlédnutím k vlastním zkušenostem a poznatkům získaným zde během svého pobytu, se zmiňoval také ve svých příspěvcích z roku 1912 do *Časopisu Lumír – Čechové ve Španělsku. Tři kapitoly*.⁹⁸ Po vědomostech a novém poznávání stále hladový Josef Borovička, kterému byly stejně jako předešlým, již zmíněným, umožněny badatelské cesty díky státním finančním příspěvkům, se také zaměřil v simancaském archivu na bádání v období, ke kterému zde bylo nepřeberné množství dokumentů, a to na období 16. a 17. století. Pečlivost, se kterou se věnoval své práci, byla obdivuhodná, i když díky ní nevyvinul takové pracovní tempo, jaké by bylo možná pro jiného vědce standardní. Kvalita výstupů jeho práce tento fakt ovšem dostatečně omlouvala, bylo-li by snad nějaké omluvy zapotřebí. Práce Josefa Borovičky inspirovala i další autory. Nejen, že Josef Borovička po nabývání nových informací přímo dychtil, ale byl

⁹³ Jiří LACH, *Josef Borovička osudy českého historika ve 20. století*, Praha 2009, s. 52.

⁹⁴ TAMTÉŽ, s. 53.

⁹⁵ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 728.

⁹⁶ J. LACH, *Josef*, s. 53.

⁹⁷ K. PROCHÁSKOVÁ, *Hispanická bádání*, s. 52.

⁹⁸ J. LACH, *Josef*, s. 84.

také velmi ochotný se aktivně podílet na jejich předávání dále, viz například jeho přednášky pro Český historický klub, které měly v každém případě pro další rozvoj hispanistiky na českém území také svůj nepopíratelný podíl.

Pokračovatelem předchozích tří osobností, pro rozvoj české hispanistiky zaměřené na dějiny Španělska a česko-španělské vztahy zcela zásadních, byl Bohdan Chudoba. I on bádá v simancaském archivu. Provázanosti českého a španělského života se Bohdan Chudoba věnoval již ve svém článku *Roudnická politika*, který vydal ve Sborníku historického kroužku v roce 1932.⁹⁹ Výsledkem studia domácích i zahraničních archivů a jeho pobytu v Madridu však byla hlavně kniha *Španělé na Bílé hoře* (1945). Ta byla sice sepsána ve třicátých letech, ale poprvé byla publikována nakladatelstvím Vyšehrad až v roce 1945. Toto dílo oslavovalo španělský imperialismus a pronikání španělské kultury do Evropy v 16. a 17. století. Podle Chudoby to otevřelo českým zemím dveře k plnému navrácení se ke křesťanské kultuře,¹⁰⁰ a tím byly české země zachráněny také od germanizace, kterou hrozilo luteránství a stavovské povstání.¹⁰¹ O tomto díle se lze v *Přehledných dějinách českého a slovenského dějepisectví* dočíst, že:

„...vyúsťuje v jednostranných tezích, že Bitva na Bílé hoře znamenala veliký úspěch španělské politické myšlenky a moci ve střední Evropě, že spolu a vlnou španělských vlivů v kultuře politické vítězství Španělů vrátilo naše země katolictví, ba dokonce „plnosti křesťanské kultury“ a zachránila národ od nebezpečí germanizace...“¹⁰²

V knize se na rozdíl od předchůdců, kteří sledovali vojenský konflikt spíše z opačné strany, dívá Chudoba z pohledu vítězů, tedy Španělů, Habsburků a katolických Čechů. Tato publikace byla dle Miroslava Novotného dosud nejsolidnější a nejvíce imponující studií česko-španělských vztahů na počátcích novověku a pronikání kulturních a politických ideologií do českého prostředí.¹⁰³ Byla beze vší pochybnosti také vrcholem Chudobovy tvorby. Česko-španělských vztahů se Chudoba dotýkal také v anglicky psané knize *Spain and the Empire* (Chicago, 1952), která vyšla i ve španělském překladu - *España y el Imperio* (Madrid, 1963).¹⁰⁴ Křesťanství bylo velkou měrou přítomno ve směřování a dalším literárním tvoření Bohdana Chudoby. Jeho pracím byla často vyčítána malá míra vědeckého pojetí

⁹⁹ K tomuto článku se POLIŠENSKÝ vyjádřil odmítavě v *Dokumenta bohémica bellum tricennale illustrantia* (str. 46). Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 7.

¹⁰⁰ M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 211.

¹⁰¹ Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 7.

¹⁰² F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 805.

¹⁰³ Miroslav NOVOTNÝ, *España y los países checos en los siglos XVI-XVIII*, Opera romanica 3, České Budějovice 2002, s. 9-26.

¹⁰⁴ Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 8.

historických událostí.¹⁰⁵ Dokonce sám B. Chudoba odmítal vědu a vědecký pokrok byl podle něj špatný. To na co by se lidé měli soustředit, bylo podle něj hledání víry a přiblížení se Bohu. Tak to alespoň formuloval ve své literárně-filosofické eseji – *O dějinách a pokroku* (1939).¹⁰⁶ Jako vědecko-historické už nebylo možno chápat ani Chudobovo dílo *Jindy a nyní* (1946), kdy už se na české dějiny pobělohorské doby díval ne jako historik, ale jako katolík odsuzující vědecké závěry a vyzdvihující náboženství, které mělo dovést člověka ke správnému poznání.¹⁰⁷ Dokonce i v jeho přesvědčení v otázce školní výchovy byla důležitější, než samotné vzdělání, výchova ke křesťanství, které zprostředkovávalo cestu ke svobodě. Tyto myšlenky lze najít v díle *Co je křesťanská politika* (1947), jež sepsal coby ministerský úředník a poslanec parlamentu. Bohdan Chudoba odmítal fašismus a bolševismus, k jejichž zrození podle něj přispěl nedostatek víry. Záporně se ale stavěl také k demokracii a nacismu, jejichž rozšíření měli dle Chudoby na svědomí židé. To, co považoval Chudoba za dobrou cestu, byla autoritativní vláda s podporou církve, které dosáhl ve Španělsku caudillo Francisco Franco y Bahamode.¹⁰⁸ Nebylo žádným překvapením, že i Bohdan Chudoba se při bádání v Generálním archivu v Simancasu zaměřil na období 16. a 17. století. Z vědců bádajících v Simancasu byl u něj nejmarkantněji patrný vliv jeho náboženské orientace na dílo, které tvořil. Bylo pochopitelné, že v díle katolíka Chudobova ražení, měla víra svůj nepopíratelný vliv, avšak je otázkou, zda se tímto jeho pohled nezkroutil a nezúžil a tím nebyl B. Chudoba ve svém uvažování a tvorbě omezen více, než by bylo vhodné. Každá vášeň, je-li příliš silná, náš rozhled omezuje a přetváří. Život Bohdana Chudoby byl v každém případě aktivním a z pohledu autora celkem plodným. I jeho práce, mimo jiné, inspirovala k tvorbě další autory - například Jaroslava Forbelského.

Jaroslav Lenz se významným způsobem zasadil o rozvoj hispanistiky, a to roku 1918, kdy založil Španělský kroužek¹⁰⁹ (Círculo Español de Praga)¹¹⁰. Ten byl o deset let později (roku 1928) přejmenován na Španělský a iberoamerický ústav a Jaroslav Lenz byl jeho předsedou. Ve Španělském kroužku se angažoval mimo jiné i Vlastimil Kybal. Španělský kroužek, později Španělský a iberoamerický ústav, měl za úkol udržování styků se Španělskem. Mezi jeho počiny patřilo mimo jiné pořádání jazykových kurzů, výstav,

¹⁰⁵ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 804-806.

¹⁰⁶ B. JIROUŠEK, *Křesťanství*, s. 130–135.

¹⁰⁷ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 804-806.

¹⁰⁸ B. JIROUŠEK, *Křesťanství*, s. 130–135.

¹⁰⁹ Herbert BRINDA, *Česko, svět a Evropa. Díl šestý: česko-španělské vztahy – II*, převzato z URL.:<<http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/cesko-svet-a-evropa-dil-sesty-cesko-spanelske-vztahy-ii/>> [cit.: 2012-19-02]

¹¹⁰ Jana ODSTRČILOVÁ, *Politicko-geografický vývoj Španělska*, Brno 2007, s. 103. (=Diplomová práce, KG PF MU) URL.:<http://is.muni.cz/th/80123/pedf_m/Diplomova_prace.txt> [cit.: 2011-19-02]

zájezdů, seminářů a také návštěvy hudebních a literárních tvůrců a jiných umělců a studentů ze Španělska. Španělský a iberoamerický ústav se poté mohl pochlubit i knižní databází o zhruba dvou tisících kusech knih.¹¹¹ Jaroslav Lenz byl sice lékařem, ale zároveň i historikem soustředícím se na Španělsko a česko-španělské styky,¹¹² které ve své knize *Kulturní styky česko-španělské v zrcadle dějin* (1930) sledoval od jejich počátku až po svou současnost a snažil se podat poněkud populární formou vhled do provázanosti českých a španělských dějin.¹¹³ V knize *Španělské kulturně-historické památky v Praze* (1945), vydané o patnáct let později, se věnoval památkám v Praze, které měly spojitost se Španělskem.¹¹⁴ Kromě toho byl autorem učebnic španělštiny, které psal pod pseudonymem Jaroslav Lenský.¹¹⁵

V první polovině 20. století tvořil i Rudolf Jan Slabý (1885 - 1957). Ten byl spíše než historikem lingvistou, což dokládalo velké množství jeho překladů významných spisovatelů do španělštiny a katalánštiny.¹¹⁶ Z historického hlediska je cenné v Čechách i ve Španělsku publikované dílo o vztazích mezi Československem a Španělskem - *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España* (Praha 1932, Madrid, 1933)¹¹⁷, kde, jak již název napovídá, věnoval pozornost minulosti a současnosti kulturních vztahů mezi Československem a Španělskem.

Na okraj je nutno v této podkapitole zmínit i osobnost Maxe Dvořáka (1874-1921). Ten byl sice historikem umění, ale důvody pro vývoj ve sféře umění se pokoušel hledat mimo umění samotné. O španělsko-české provázanosti baroka se lehce zmiňoval v knize *Soupis památek uměleckých a historických v království českém 1907* (svazek XXVIII)¹¹⁸. Pro pochopení baroka bylo, podle Maxe Dvořáka ml., třeba znát dobu, duchovní obsah a světový názor.¹¹⁹

Do druhého křídla hispanistiky byl na začátku kapitoly zařazen Antonín J. Kožíšek, ten sice nebyl historikem v pravém slova smyslu, ale jeho tvorba nám přinesla obraz Španělska během prvních let španělské občanské války. Jakožto novinář se seznámil s oběma stranami, které proti sobě v občanské válce stály. Ve svých knihách, které byly

¹¹¹ Herbert BRINDA, *Česko, svět a Evropa. Díl šestý: česko-španělské vztahy – II*, převzato z URL.: <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/cesko-svet-a-evropa-dil-sesty-cesko-spanelske-vztahy-ii/>> [cit.: 2012-19-02]

¹¹² Svatopluk, KÁŠ, *Čeští lékaři a jejich pseudonymy- část 2.*, In: *Interní medicína pro praxi* 8, 2004 s. 420.

¹¹³ Jak zmiňuje Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 7.

¹¹⁴ Jaroslav LENZ, *Španělské kulturně-historické památky v Praze*, Praha 1945.

¹¹⁵ Svatopluk, KÁŠ, *Čeští lékaři a jejich pseudonymy- část 2.*, In: *Interní medicína pro praxi* 8, 2004 s. 420.

¹¹⁶ URL.: <<http://www.obecprekladatelu.cz/S/SlabyRudolfJan.htm>> [cit. 2010-19-12]

¹¹⁷ URL.: <<http://www.educacion.es/exterior/cz/es/File/hispanismo.pdf>> [cit.: 2010-19-12]

¹¹⁸ Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 8.

¹¹⁹ Jiří KROUPA, *Školy dějin umění - metodologie dějin umění I*, Brno, 2007.

ve své podstatě sbírkami, reportáží přiblížil čtenáři situaci ve válčícím Španělsku. Líčil náladu mezi lidmi a snažil se odkrýt pozadí tohoto konfliktu, který proti sobě v jedné zemi postavil jeden národ. Bratra proti bratru.¹²⁰ Španělské občanské válce se věnoval ve svých publikacích *Španělsko krví zbrocené: poznámky reportéra* (1937) a *Zakrvácené arény: španělské reportáže* (1938). V nich strhujícím způsobem vylíčil své zážitky a poznatky, jichž se mu dostalo během jeho pobytu v zemi zmítané válkou. Způsob, jakým podal A. J. Kožíšek informace ve svých publikacích mohl být pro čtenáře velmi šokujícím, avšak o to větší dopad na něj jeho knihy musely mít.

O Španělské občanské válce psal Emanuel Vajtauer také díky vlastní zkušenosti, jelikož i on Španělsko ve zmiňovaném období osobně navštívil. Roku 1936 totiž navštívil Emanuel Vajtauer poprvé Španělsko, několik málo týdnů před vypuknutím občanské války. O řečeném konfliktu napsal knihu *Španělsko v ohni* (1937), kde se velmi snažil o objektivní zdokumentování této události. I když z knihy samotné i z článků, které psal do českých periodik, bylo při pečlivém čtení možno, dle Čelovského, vycítit sympatie, které choval E. Vajtauer k režimu, jehož nositelem byl Francisco Franco.¹²¹ Přesto se snažil být v rámci svých možností neutrální a v knize se věnoval jak analýze zemědělství, anarchismu a falangy a dokonce nástinu historických událostí.¹²²

Vývoj Španělska mezi lety 1931 – 1934 shrnul z historického a politického hlediska následující autor – Gustav Winter ve své první knize věnované zemi na Iberském poloostrově - *Don Quijote na rozcestí* (1935) a jeho druhá kniha - *Oč jde ve Španělsku* (1937) se věnovala příčinám a počátkům občanské války. Svůj názor ohledně důvodů, jež vedly k danému konfliktu, vyjádřil také v příspěvku pro *Magazin dp - Družstevní práce* (1936/37) s názvem *Španělsko v ohni*.¹²³

Kurt Konrad se, jak již bylo zmíněno, zaměřil na studium revolučních válek ve Španělsku. Z Konradových článků ve výše zmiňovaném týdeníku *Tvorba*,¹²⁴ se skládalo jeho jediné dokončené dílo, filozoficko-historického charakteru, pojednávající o revolucích ve Španělsku – *Španělské revoluce* (1937).¹²⁵ Jak uvádí Josef Polišínský a Ivo Barteček ve své knize *Dějiny Iberského poloostrova* (2002) -

¹²⁰ Antonín Josef KOŽÍŠEK, *Zakrvácené arény: španělské reportáže*, Brno 1938.

¹²¹ B. ČELOVSKÝ, *Strážce*, s. 20.

¹²² Jak uvádí Pavel Štěpánek ve svém příspěvku: „Španělsko, obraze mé vlasti v světě jiném“ Paralely a obdoby českého a španělského umění (Poznámky k vlivům Domíngueze a pařížských Španělů na české umění), URL.:<http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/AESTH21/Historia_artium_III-11.pdf> [cit.: 2011-20-04]

¹²³ Gustav Winter, *Španělsko v ohni*, *Magazin dp -Družstevní práce*, 6, 1936-37, Praha, s. 98.

¹²⁴ K. PROCHÁSKOVÁ, *Hispánská bádání*, s. 56.

¹²⁵ URL.:<<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/konrad.html>> [cit.: 2010-20-12]

„Kurt Konrad se soustředil především na revoluční střety v 15. – 19. století. Načrtl historii zápasu kastilských městských obcí let 1520-1521 jako „boje proti absolutismu“, zdůraznil inspirující rysy stavovského povstání, i když hegemonem byla kastilská města. Konrad se podnětně zamyslel nad povahou španělské absolutní monarchie a její mezinárodní politiky v 16. -17. století, nad revolučními akty roku 1640 v Katalánsku a Portugalsku, nad povahou boje španělského lidu za nezávislost v letech 1808-1814 a nad revolucí ve Španělsku v letech 1820-1823. Zhodnotil karlistické hnutí ve třicátých letech 19. století a charakter první i druhé Španělské republiky.“¹²⁶

Z poznámky na konci Konradovy knihy bylo patrné, že měla být pouze částí rozsáhlého pojednání o dějinách revolučních válek. Tuto práci ovšem už Kurt Konrad za svého života nevydal. Jako kniha, složená z připravených poznámek z jeho pozůstalosti, s názvem *Svoboda a zbraně* (1948) však vyšla sedm let po jeho smrti.¹²⁷ Pohnutkou, jež K. Konrada vedla k sepsání těchto studií, byly již dříve zmiňované obavy ze sílící fašistické ideologie.

2. Hispanistika po roce 1945

2.1. Nejvýznamnější osobnosti české hispanistiky druhé poloviny 20. století

Po roce 1945 směřovala každá země naprosto odlišným směrem. V tehdejší Československu se projevila závislost na Sovětském svazu, která byla „potvrzena“ v roce 1946, kdy v československých prvních poválečných parlamentních volbách vyhrála Komunistická strana Československa. Po demisi většiny nekomunistických ministrů se v roce 1948 komunistická strana plně ujala moci. Následovalo znárodnování, promyšlené likvidování politických odpůrců, náboženských představitelů a nekomunistické inteligence. Režim se snažil omezovat možnost získání lepšího – vyššího vzdělání pouze na politicky spolehlivé osoby. Ve Španělsku, které si během druhé světové války zachovalo neutralitu, vládl s podporou falangy, církve a armády pravicový diktátor Francisco Franco. Španělsko si mimo jiné prošlo velice špatným obdobím z hlediska hospodářského, kdy zemi zničenou po španělské občanské válce postihlo dlouhé období sucha a i celkově špatná finanční situace. Postupně se ovšem ve Španělsku hospodářská situace zlepšovala, především díky spolupráci se Spojenými státy v období studené války. Po smrti Francisca Franca roku 1975 nastoupilo

¹²⁶ Josef POLIŠENSKÝ – Ivo BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova*, Olomouc, 2002, s. 9.

¹²⁷ TAMTÉŽ, s. 9.

Španělsko na cestu demokracie. V Československu v té době probíhalo období normalizace a na nástup demokracie si bylo nuceno ještě několik let počkat. Odlišný politický režim se odrážel v mnoha oblastech. Výjimkou nebyla ani česká hispanistika. Mezi lety 1945-1989 došlo ke zřetelnému útlumu v oblasti hispanistiky zaměřené na evropské Španělsko. Jak již bylo zmíněno dříve v textu, zájem o zemi pod taktovkou pravicového diktátora nebyl nejsilnější. A jak tomu bývá v obdobích útlaku, lidé se dívali zpět do historie. I z toho důvodu vznikala opět díla věnovaná éře před bitvou a po bitvě na Bílé hoře, studie věnované třicetileté válce a baroku. Autoři se uchýlili k baroku, a pokud zde naráželi na znaky provázanosti, v té době tak vzdálených zemí, pak se tyto nestávaly hlavními a nosnými tématy jejich prací, jen se o ně „nenápadně“ opíraly. Ve zmiňovaném období ovšem neupadal zájem o hispánský svět jako celek. Zájem o Latinskou Ameriku nebyl tak problematický, a proto se do popředí dostávala spíše iberoamerikanistika a tento její „rozmach“ lze pocíťovat i v současnosti. Mnoho zde zmiňovaných autorů sice publikovalo díla věnovaná Španělsku, ale byla to pro ně, dalo by se říci, okrajová záležitost, protože byli zaměřeni spíše na hispánskou Ameriku. Jako příklad může být uveden Josef Polišínský, Oldřich Kašpar nebo Ivo Barteček. Po roce 1989, kdy tvorba autorů získala punc svobody, bylo možno zaznamenat všechny větve směřování z dob předešlých.

Následující kapitoly mají za úkol popsat osobnosti, jež svou tvorbou přispěly k udržení české hispanistiky mezi lety 1945 až 1989, cestu, která je přivedla k zájmu o tuto zemi a v neposlední řadě jejich tvorbu. Dále se kapitola zmiňuje i o osobách současné hispanistiky věnující se zkoumání dějin Španělska a jeho historické provázanosti s Českou republikou, jejichž tvorba spadá i do doby po roce 1989. Jedná se například o Jaroslavu Kašparovou, Oldřicha Kašpara, Pavla Štěpánka nebo Jiřího Chalupu.

Zdeněk Kalista (1900-1982) byl historikem narozeným v Benátkách nad Jizerou, který po maturitě na mladoboleslavském gymnáziu studoval na Karlově univerzitě mimo jiné historii a dějiny výtvarných umění. Kariérní růst na akademické půdě byl strastiplný a neveselému osudu nepřidal ani pobyt ve vězení za komunistické diktatury, z něhož byl propuštěn v roce 1960 po devíti letech strávených za mřížemi. Jeho zdraví tím bylo značně poznamenáno.¹²⁸

Velmi plodným autorem byl historik Josef Polišínský (1915-2001).¹²⁹ Pro českou iberoamerikanistiku a hispanistiku jsou jeho zásluhy naprosto zásadní. V roce 1967 založil Ústav

¹²⁸ J. BRABEC – J. LOPATKA – J. GRUŠA – P. KABEŠ – I. HÁJEK, *Slovník*, s. 186–189.

¹²⁹ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 818.

ibero-amerických studií na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.¹³⁰ Kromě toho se stal spoluzakladatelem ročenky Ibero - Americana Pregensia.¹³¹ Josef Polišenský se narodil v Prostějově 16. prosince roku 1915 do chudé rodiny Julie Polišenské (rozené Liškové) a Josefa Polišenského. V Prostějově navštěvoval do 4. třídy i základní školu v ulici Palackého.¹³² Poté se svojí rodinou odstěhoval do Vsetína jen několik kilometrů vzdáleného od Prostějova a základní školu dochodil v Kojetíně (taktéž u Prostějova). Od roku 1926 do roku 1933 navštěvoval Reálný zemský ústav v Prostějově¹³³ a po absolvování střední školy pokračoval Josef Polišenský ve studiu na Vysoké škole obchodní (mimo jiné i proto, že se na tuto školu hlásila i jeho tajná láska).¹³⁴ Ovšem na Vysoké škole obchodní se mu moc nelíbilo. Zaujaly jej pouze jazyky. Dostal se zde poprvé do kontaktu se španělštinou, kterou si zapsal již v prvním ročníku. Ze školy se však po nějaké době rozhodl odejít.¹³⁵ Po roce studia na Obchodní škole složil doplňující maturitní zkoušku z latiny a byl mu povolen přestup na filozofickou fakultu¹³⁶ Zde se rozhodl pro studium historie a anglického jazyka.¹³⁷ Navíc se ještě přihlásil k dobrovolnému studiu knihovnictví.¹³⁸ Roku 1939 dokončil svá doktorská studia prací, která se věnovala srovnávání dějin literatury a ještě před tím, nežli získal roku 1957 titul doktora historických věd, se stihl Josef Polišenský habilitovat v obecné historii, stát se docentem a profesorem obecných dějin na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Dalo by se říci, že počátky jeho zájmu o hispánský svět dostaly největší příležitost se rozvíjet zhruba od roku 1964, kdy působil na Universidad de Chile. Od tohoto okamžiku započala také řada jeho návštěv španělsky a portugalsky mluvících zemí (Uruguay, Brazílie, Kolumbie a Mexiko roku 1964, Kuba v roce 1965 a o rok později opět Chile).

Josef Forbelský (1930) byl absolventem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde vystudoval obor romanistika. Věnoval se překladům literárních klasiků (Cervantes, Lope de Vega a dalších). Překládal i do španělštiny. Přednášel na řadě španělských univerzit.

Představitelem další generace historiků, kteří studovali v Generálním archivu v Simancasu a navázali na křídlo Antoníny Gindelyho, byl Bohumil Baďura (1929),¹³⁹ absolvent

¹³⁰ URL.:< <http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/zemrel-historik-josef-polisensky>> [cit.: 2011-17-07]

¹³¹ J. OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté*, s. 396.

¹³² J. POLIŠENSKÝ, *Historik v měnícím se světě*. Praha 2011, s. 8.

¹³³ TAMTÉŽ, s. 31.

¹³⁴ TAMTÉŽ, s. 41.

¹³⁵ TAMTÉŽ, s. 44.

¹³⁶ TAMTÉŽ, s. 47.

¹³⁷ TAMTÉŽ, s. 51.

¹³⁸ TAMTÉŽ, s. 48.

¹³⁹ M. POLIŠENSKÁ, *120 años*, s. 212.

Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Filozoficko-historické fakulty Karlovy univerzity v Praze. Při badatelských cestách navštívil Mexiko, Kubu, Německo, Španělsko, Francii i Rakousko.¹⁴⁰

Ivo Barteček se narodil 18. září 1935 nedaleko česko-polských hranic ve Starém Bohumíně (Moravskoslezský kraj). V letech 1972-1978 studoval v Olomouci historii a germánskou filologii. Jako své vědecké zaměření si vybral dějiny novověku. Díky seminářům Josefa Polišenského, které navštěvoval během studií na Univerzitě Palackého, se oblast jeho zájmu přesunula především k historii Latinské Ameriky a k dějinám vztahů mezi ní a střední Evropou.¹⁴¹

Život spjatý se Španělskem z pohledu historika umění měl Pavel Štěpánek (1942), který se narodil tři roky po vypuknutí a tři roky před koncem 2. světové války v Kladně. V Praze na Filozofické fakultě vystudoval v letech 1964–1973 dějiny umění a svá studia zakončil diplomovou prací s názvem *Španělské umění ve sbírce starého umění Národní galerie v Praze* (1973). Mezi lety 1964 až 1969 pracoval ve španělské sekci České tiskové kanceláře jako redaktor.

Jaroslava Kašparová se narodila roku 1952 v Šumperku. V Olomouci na Univerzitě Palackého vystudovala češtinu a francouzštinu. A jako vícero jejích předchůdců podnikla velké množství cest do zahraničí, mimo jiné do Madridu, Sevilly a Valladolidu. Po absolvování filozofické fakulty v Olomouci působila do roku 1982 ve školství, mezi lety 1982-2006 v Národní knihovně ČR v oddělení rukopisů a starých tisků a od roku 2006 do roku 2009¹⁴³ ve společnosti zabývající se digitalizací a skenováním vzácných tisků,¹⁴⁴ jako pracovnice v oboru tvorby a analýzy textových dat oboru historických a vzácných dokumentů. Jaroslava Kašparová se ve své vědecké činnosti soustředí především na románské tisky 16. a 17. století, knižní kulturu románských zemí 16. a 17. století, bibliofilství, dějiny četby v českých zemích 16. a 17. století a dějiny kulturních vztahů románských a českých zemí v 16. a 17. století. K zájmu o Španělsko vedlo Jaroslavu Kašparovou především studium francouzského jazyka a francouzské literatury a z toho vycházející zájem o další románské země, jejich jazyky a literaturu.

¹⁴⁰ Bohumil BAĎURA, *Los países Checos y España*, Praha 2007. B. BAĎURA, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Tábořský archiv 7, 1995-1996, s. 5-87.

¹⁴¹ URL.:< <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php/>> [cit.: 2011-28-12]

¹⁴³ URL.:< <http://www.nm.cz/Organizacni-struktura/Pracovnici-ve-vede-a-vyzkumu-1/PhDr-Jaroslava-Kasparova/>> [cit.: 2011-28-12]

¹⁴⁴ URL.:< <http://www.aipberoun.cz/>> [cit.: 2011-28-12]

Oldřich Kašpar se narodil 6. 1. 1952 v Jestřebí (okres Šumperk).¹⁴⁵ Historik v něm dřímá již od dětství. Jak sám uvedl v rozhovoru pro magazín Koktejl, na základní škole si opisoval učebnici dějepisu, protože věděl, že ji na konci školního roku bude muset odevzdávat. Vášeň pro dějiny v něm nadále rostla na střední škole¹⁴⁶ a odrazila se i později ve výběru oborů, když v letech 1970 až 1974 vystudoval na Univerzitě Palackého v Olomouci historii a bohemistiku.¹⁴⁷ Po studiích v Olomouci získal díky nabídce Josefa Polišínského místo na Karlově univerzitě v Praze.¹⁴⁸

Jako jednoho z nejvýznačnějších současných českých historiků by bylo možné označit Jiřího Chalupu (1966), který se ve své pedagogické i vědecké činnosti zaměřil na dějiny a literaturu Španělska, Portugalska, Itálie a zemí Latinské Ameriky. Dalo by se tedy říci, že objektem jeho zájmu byl románský svět jako celek.¹⁴⁹ Jiřího Chalupu vedly k zájmu o Španělsko podle jeho slov pokusy o zvládnutí jazyka, kde pro něj byl hnacím motorem především jeho učitel.¹⁵⁰ Jiří Chalupa získal magisterský titul¹⁵¹ na Filozofické fakultě univerzity Palackého v Olomouci po studiu české a španělské filologie a historie¹⁵² v letech 1986 až 1991. Ve studiích nadále pokračoval doktorandským studiem románské filologie na téže fakultě, během něhož absolvoval studijní pobyt na Univerzitě v Salamance, který trval přibližně osm měsíců. A roku 1995 na Univerzitě Palackého obhájil svoji disertační práci¹⁵³, kterou připravoval právě během pobytu na Univerzitě v Salamance¹⁵⁴, *Proces demokratické transformace Španělska po pádu frankistické diktatury* (1995). O čtyři roky později zde získal titul Docent obhajobou své habilitační práce *Vzestup a pád Laplatského regionu* (1999). Jiří Chalupa je bezesporu velmi aktivním a plodným autorem i pedagogem. Za zmínku stál například jeho cyklus přednášek na Univerzitě v Salamance s tématem komparace španělské a československé demokratické transformace nebo jeho hostování jakožto profesora na Univerzitě ve španělské Granadě.

¹⁴⁵ URL.:< <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>> [cit.: 2011-28-12]

¹⁴⁶ Tereza HEJZLAROVÁ, *Mám tři vlasti*, Koktejl 7, 2003, s. 23-28.

¹⁴⁷ URL.:< <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>> [cit.: 2011-28-12]

¹⁴⁸ T. HEJZLAROVÁ, c. d., I. c.

¹⁴⁹ URL.:<[http:// www.databazeknih.cz/autori/jiri-chalupa-571](http://www.databazeknih.cz/autori/jiri-chalupa-571)> [cit.: 2011-19-02]

¹⁵⁰ Příloha

¹⁵¹ URL.:<[http:// www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12](http://www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12)> [cit.: 2011-19-02]

¹⁵² Jiří CHALUPA, *Don Carlos a ti druzí. Karlistické války ve Španělsku 1833-1936*, Praha 2008.

¹⁵³ URL.:<[http:// www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12](http://www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12)> [cit.: 2011-19-02]

¹⁵⁴ J. CHALUPA, *Don Carlos*.

2.2. Dílo českých hispanistů druhé poloviny 20. století

Jakožto jeden z nejvýznačnějších vědců zabývajících se barokem se jej snažil Zdeněk Kalista zachytit ve všech odvětvích lidských činností a způsobech života. Nalézal ho v hospodářsko-společenském i kulturně-vědním aspektu života. Baroko se snažil chápat v jeho celistvosti.¹⁵⁵ V knize *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko* se zmiňoval o příbuzenských vztazích spojujících v počátcích český barok s barokem španělským. O této provázanosti se zmiňoval soubor *Z legend českého baroka*, kdy v pobělohorské legendické literatuře pátral po vlivu postavy sv. Isidora (patrona města Madridu). Na česko-španělské vztahy narazil i v pracích o Bedřichu Briedlovi a Bohuslavu Balbínovi – žáku Dona Roderiga de Arriaga, profesora univerzit ve Valladolidu a Salamance, ale také rektora pražské Univerzity Karlovy.¹⁵⁶ Dále se zmiňoval o česko-španělských duchovních vztazích v době baroka ve své knize *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova*. Zde byla jeho myšlenka obrazu česko-španělských vztahů poněkud krkolomná, ne však nesmyslná. Hlavním motivem této knihy byla postava karmelitánky, sestry Marie Elekty, která byla původem z Itálie, ta pro ni byla snad faktickou vlastí, ale tou duchovní jí bylo Španělsko, i když jej za svůj život nikdy nenavštívila. – jednalo se o Španělsko v duchovním slova smyslu. K němu ji vázala především její příslušnost k řádu bosých karmelitánek, založenému Terezií Ježíšovou. Zdeňku Kalistovi byl připisován k dobru také soubor dopisů a zpráv od českých misionářů, kteří šířili křesťanství v Jižní Americe, v Číně, na Filipínách a jinde v 17. a 18. století. Tuto publikaci vyzdvihl dr. Ignác Veselý ve svém příspěvku pro *Časopis pro katolické duchovenstvo* v roce 1941.¹⁵⁷ Publikace s názvem *Cesty ve znamení kříže* přinášela opět lehkou oklikou důkaz o propojenosti našeho a hispánského světa.

Spektrum zájmu historika Polišínského formátu bylo velmi široké. Pro potřeby této práce se ovšem zaměříme především na jeho celoživotní zaujetí pro studium třicetileté války, mimo jiné, s přihlédnutím na podíl Španělska na celkové soudobé evropské politice. Zájem o historii a kulturu Španělska byl patrný i v dalším směřování jeho badatelské činnosti. Do jeho popředí se dostaly i bývalé kolonie Španělska, a to nejen kolonie v Latinské Americe, ale také například Filipíny.¹⁵⁸ Josef Polišínský byl autorem několika učebnic věnovaných dějinám

¹⁵⁵ F. KUTNAR – J. MAREK, *Přehledné dějiny*, s. 784.

¹⁵⁶ Z. KALISTA, *Ctihodná Marie*, s. 7-12.

¹⁵⁷ Ignác VESELÝ, *Cesty ve znamení kříže*. Zdeněk Kalista., *Časopis pro Katolické Duchovenstvo* 4, 1941 s. 247-248, dle: URL.:< <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=22692> > [cit.: 2011-28-12]

¹⁵⁸ J. OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté*, s. 396.

Španělska a Latinské Ameriky,¹⁵⁹ dále se věnoval, jak již bylo zmíněno, problematice třicetileté války.¹⁶⁰ Zde by stála dozajista za zmínku jeho kniha *Třicetiletá válka a evropské krize v 17. století* (1970)¹⁶¹, která byla považována za, do dnešní doby, nepřekonané dílo pohlízející na třicetiletou válku v evropských kontextech. Zmiňovaná kniha dávala dokonce válku třicetiletou do souvislostí s ostatními válkami té doby a zprostředkovávala i pohled na soudobou situaci v českých zemích, věnovala se zde pohledu na lukovské panství patřící v té době Albrechtu z Valdštejna.¹⁶² Kniha vyšla i v anglickém překladu v Londýně s názvem *The Thirty Years War* (1971)¹⁶³

Josef Forbelský byl především znám jako znalec dějin španělské literatury.¹⁶⁴ Publikoval však také stěžejní práci, která měla historický charakter. Ve své knize *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století* (2006) se i tento hispanista jako mnoho předešlých zabýval kulturou a dějinami Evropy v době třicetileté války, a to především vztahy Českých zemí a Španělska. Kniha byla provázána osudy Španěla, generála habsburských vojsk – Baltazara Marradase, účastnícího se mimo jiné bojů v Evropě v první polovině 17. století a působícího na postu zemského velitele.¹⁶⁵ Toto dílo bylo považováno za pokračování práce, ve které započali Bohdan Chudoba a Zdeněk Kalista.¹⁶⁶ U Josefa Forbelského byla patrná inspirace staršími historiky hispanisty.

Ve svém bádání se věnoval Bohumil Baďura dějinám Španělska a dějinám česko-španělských styků¹⁶⁷, dále koloniálnímu systému Španělska a také válce mezi Španělskem a USA v roce 1898. O vztazích mezi rodem Ditrichštejnů a zemí Iberského poloostrova píše ve svém příspěvku do sborníku textů přednesených na odborném sympoziu konaném v rámci dnů španělské kultury v Ostravě¹⁶⁸ a v mnoha jiných. Do oblasti jeho zájmů nespádalo pouze

¹⁵⁹ J. POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Latinské Ameriky*, Praha 1966. J. POLIŠENSKÝ, *Historia y cultura de España y América Latina. Introducción*. Praha 1972. J. POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska (do přelomu 19. a 20. století)*, Ostrava 1994.

¹⁶⁰ J. OPATRNÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté*, s. 396.

¹⁶¹ URL.: <<http://www.knihovnahk.cz/>> [cit.: 2011-18-07]

¹⁶² URL.: <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/title/Tricetileta-valka-a-evr-krize-17-stoleti-Josef-Polisensky/t/20828/>> [cit.: 2011-18-07]

¹⁶³ URL.: <<http://www.lsa.umich.edu/slavic/dept/WebBasedLanguage/Czech/history/polinsensky.htm/>> [cit.: 2011-18-07]

¹⁶⁴ URL.: <<http://www.ivysehrad.cz/historie-a-literatura-faktu/historica/1433-2/spanele-rise-a-cechy-v-16-a-17-stoleti>> [cit.: 2010-19-12]

¹⁶⁵ Josef FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltazara Marradase*, Praha 2006.

¹⁶⁶ Pavel ŠTĚPÁNEK, *Josef Forbelský Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století*, Lidové noviny, Orientace VI., 18. 11. 2006, s. 12.

¹⁶⁷ Bohumil BAĎURA, *Los países Checos y España*, Praha 2007. B. BAĎURA, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Táborský archiv 7, 1995-1996, s. 5-87.

¹⁶⁸ B. BAĎURA, *Ditrichštejnové a Španělsko* in: *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996, s. 59-67.

Španělsko, ale také státy Latinské Ameriky, především Kuba a Mexiko.¹⁶⁹ Některé Studie Bohumila Baďury lze najít v ročenkách Ibero-Americana Pragensia.¹⁷⁰

Přestože je Ivo Barteček svým zaměřením iberoamerikanistou, i v jeho díle je možno nalézt publikace věnované evropskému Španělsku. S Jaroslavem Reskou uspořádali sborník textů přednesených na odborném sympoziu, které se konalo v rámci *Dnů španělské kultury* v Ostravě roku 1994. Do sborníku přispěl textem s názvem *Vlastimil Kybal a Španělsko*.¹⁷¹ Vlastimilu Kybalovi, významnému historikovi a hispanistovi, věnoval i příspěvek ve sborníku *Pocta Josefu Polišíenskému* z roku 1996.¹⁷² S Josefem Polišíenským vydal Ivo Barteček knihu věnovanou dějinám Španělska a Portugalska - *Dějiny Iberského poloostrova* (2002).¹⁷⁵

Roku 1980 se Pavel Štěpánek podílel spolu s Evou Bukolskou na vzniku knihy *Španělské podobizny* (1980). V roce 1998 získal titul PhD. se svou prací *Španělské umění 16. -18. století v českých a slovenských sbírkách* (1998). S románským světem bylo spojeno i jeho působení na pedagogické půdě. V roce 1982 byl jmenován mimořádným profesorem Mexické národní autonomní univerzity a jako hostující profesor působil i na Univerzitě v Zaragoze v roce 1990 a o tři roky později – mezi lety 1993-1994 vyučoval na Katolické univerzitě v Caracasu (ve Venezuele).¹⁷⁶ Stal se členem Španělské královské akademie sv. Ferdinanda v Madridu a mnohých dalších.¹⁷⁷ Ve svých knihách se věnoval umění v kontextu provázanosti Českých zemí a Španělska. S Palomou Pastor vytvořil kupříkladu katalog – *Vidrio español del Museo de Artes Decorativas de Praga* (2003). Dalším příkladem snahy o demonstraci umělecké provázanosti byla publikace *Španělské umění 14. -16. století z československých sbírek* (1985) a mnoho dalších.¹⁷⁸ Ve svém záběru měl Pavel Štěpánek i umění Jižní Ameriky. Štěpánková

¹⁶⁹ J. OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté*, s. 58.

¹⁷⁰ B. BAĐURA, *La casa de Ditrichstein y España*, Iberoamericana Pragensia, 33, 1999, s. 47-67. B. BAĐURA, *Los Borja y el Reino de Bohemia*, Iberoamericana Pragensia, 39, 2005, s. 43-72.

¹⁷¹ BARTEČEK, IVO – RESKA, Jaroslav (edd.), *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996.

¹⁷² I. BARTEČEK, *Vlastimil Kybal - od historických studií k dílu diplomatickému*, in: *Pocta Josefu Polišíenskému*, Olomouc 1996.

¹⁷⁵ J. POLIŠENSKÝ – I. BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova*, Olomouc 2002.

¹⁷⁶ URL.:< <http://romanistika.ff.cuni.cz/sp/vyucujici/stepanekCurriculum.html>> [cit.: 2011-20-04]

¹⁷⁷ Člen korespondent Španělské královské akademie sv. Ferdinanda (Madrid), Katalánské královské akademie sv. Jiří (Barcelona), Královské akademie sv. Karla (Valencie), Královské akademie sv. Isabely (Sevilla) a Národní akademie výtvarného umění v Lisabonu (Portugalsko). Člen AHAASH (USA) a Honorary Associate of the Hispanic Society of America, New York).

¹⁷⁸ *Les Civilizations Anciennes du Mexique* (Artia-Editions Cercle d'Art, Paris 1980, s M. Stinglem), *Španělské podobizny* (s Evou Bukolskou); *Španělské umělecké řemeslo 1550-1650*. Výběr z českých sbírek. Uměleckoprůmyslové muzeum, Praha. 25. 6. - 4. 10. 1997; *Filip II. (1527-1598) a jeho doba*. *Vybrané ukázky umění a dokumentů z pražských sbírek*. Španělské velvyslanectví a Národní muzeum v Praze Lobkovický palác, 19. ledna - 28. února 1999; *Španělská grafika a ilustrovaná kniha 16.- 19. stol. z českých sbírek*. PNP a Královská kanonie premonstrátů v Praze na Strahově, Praha, 26. ledna - 15. března 1998; *Oscar Domínguez*. Muzeum umění, Olomouc, 25. 11. 1997 - 11. 1. 1998, *Honorio Garcíá Condoy en Checoslovaquia. Sus visitas, estancias, exposiciones y obras (escultura, pintura y dibujo) de*

aktivita zahrnovala i práci v množství odborných periodik, jako byly například Ibero-Americana Pragensia (od roku 1966), nebo Archivo Español de Arte (od roku 1973).¹⁷⁹ Ve své obsáhlé monografii *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny umění*. (2008) se věnoval historickým, kulturním a náboženským vztahům Španělska a českých zemí od 10. století. Psal zde o Ibrahim Ibn Jákubovi - kupci od něhož se dochoval nejstarší popis našeho současného hlavního města Prahy nebo o české mučednici – patronce Aragonska – svaté Orosii. Dále sledoval česko-španělské vztahy v běhu dějin a v poslední – osmé kapitole se zmiňoval o španělské středověké malbě a plastice z českých sbírek. Jak sám Pavel Štěpánek napsal v úvodu své publikace, úvahy nad propojeností Čech a Španělska byly stručné a všeobecně se mělo za to, že provázanost nebyla silná ani významná. Avšak ve své knize se takovému názoru postavil a dokázal, že v oboru umění jsme měli se Španělskem více vazeb, než bychom si mysleli. A o to, aby Pavel Štěpánek upozornil na španělské umění přítomné v Čechách, se nepokoušel pouze prostřednictvím knih, ale také například jako autor výstavy Praha španělská, která se konala v Císařské konírně v prostorách Pražského hradu od 18. března do 28. června roku 2009, a která měla za úkol ukázat návštěvníkům, že španělské památky nebo architektonické znaky, nesoucí v sobě španělský vliv, se v Praze nachází na každém kroku. Dokonce, jak řekl sám Pavel Štěpánek, při procházce historickou Prahou lze narazit každých pět set metrů na něco, co Španělsko, ať už přímo nebo nepřímo připomíná.¹⁸⁰

Mimo mnoha umělecky zaměřených publikací Pavel Štěpánek napsal i třetí kapitolu pojednávající o historii ČR a Španělska do knihy Vlastislava Beneše – *Španělé a Španělsko* (2000)¹⁸¹, a byl také v kolektivu autorů právě pod vedením Vlastislava Beneše při psaní knihy *Španělsko Andorra. Obchodně ekonomické sborníky*. (1982).¹⁸²

Provázanost naší a španělské země se odrazila ve výstavách, jež organizovala Jaroslava Kašparová. Roku 1995 na zámku v Nelahozevsi bylo pod názvem *Španělské tisky Marie Manrique de Lara y Mendoza dochované v Roudnické lobkowiczské knihovně* možno navštívit

1935 a 1948. Museo Pablo Gargallo, Zaragoza, 7. 10. - 18. 11. 1990, Bratislava, 13. 12. 1990 - 20. 1. 1991; Moravská galerie, Brno, 3. - 4. 1991; *Španělské umění 14.-16. století z československých sbírek*. Středočeská galerie, Praha, prosinec 1984 - únor 1985, 26 s., 16 il.; *Španělské umění 17. a 18. století z československých sbírek*. Praha listopad 1989 - únor 1990; *Mistrovská díla 12.-19. století ze sbírek Středočeské galerie*. Středočeská galerie, Praha 21-XII-1988- II- 1989 (s M. Vlkem); *Umění mexických indiánských civilizací. I. a II. (Umění Mayů)*. UP Olomouc, 2002, atd.

¹⁷⁹ URL.:< <http://romanistika.ff.cuni.cz/sp/vyucujici/stepanekCurriculum.html>> [cit.: 2011-20-04]

¹⁸⁰ URL.:<<http://www.ct24.cz/kultura/48748-praha-je-spanelska/>>[cit.:2011-20-04]

URL.:<http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/vytvarne-umeni/vystava-nauci-navstevniky-hledat-v-praze-spanelske-stopy_110336.html> [cit.: 2011-20-04]

¹⁸¹ Vlastislav BENEŠ, a kolektiv, *Španělsko a Španělé*, Praha 2000.

¹⁸² Týž, *Španělsko Andorra. Obchodně ekonomické sborníky*, Praha 1982.

jednu ze zmiňovaných a o dva roky později v Národní knihovně ČR další, tentokrát s názvem *Cervantes a český čtenář*. V zrcadlové kapli Národní knihovny se konala po osmi letech (2005) výstava - *Rytíř smutné postavy v Čechách. El Caballero de la Triste Figura en las tierras de Bohemia*, jíž byla Jaroslava Kašparová spoluautorkou.¹⁸³ Dopad výstav na českou veřejnost nebyl dle Jaroslavy Kašparové nikterak ohromný, spíše byly znatelné ohlasy od španělských návštěvníků, především pak výstava věnovaná Cervantesovi byla velice pozitivně oceněna tehdejším španělským velvyslancem a předchůdcem dnešního Institutu Cervantes – Kulturním španělským institutem.¹⁸⁴ Jaroslava Kašparová se věnuje období šestnáctého až osmnáctého století, což souvisí s katalogizací starých tisků pocházejících z tohoto období (jíž se věnuje ve svém zaměstnání) a také s jejím vlastním zájmem o kulturní dějiny 16. a počátku 17. století. V roce 1999 sepsala na více jak dvou stech stranách J. Kašparová španělské a portugalské staré tisky uchované v roudnické lobkoviczké knihovně.¹⁸⁵ Rok 2010 přinesl publikaci ceněnou a, podle kulturně historické revue *Dějiny a současnost*, potřebnou, která ukazovala, jak byly v 16. a 17. století české země vnímány Španěly, Francouzi a Italy. Jednalo se o knihu vydanou v Českých Budějovicích s názvem *České země a jejich obyvatelé očima románského světa 16. -17. století (2010)*.¹⁸⁶ Pro svou publikaci *České země a jejich obyvatelé očima románského světa* čerpala Jaroslava Kašparová informace především z vlastních zkušeností se zpracováváním historických knižních pramenů a také četbou historiografických prací tuzemských i zahraničních osobností.

Přesto, že se mezi hlavní oblasti zájmu dalšího autora - Oldřicha Kašpara řadí dějiny a kultura předkolumbovských civilizací Latinské Ameriky s důrazem na Mexiko, ve své práci se zaobírá také dějinami česko-španělsko-latinoamerických vztahů a Španělskem. Zmiňované vztahy lze najít ve dvojjazyčných, česko-španělských publikacích *Kapitoly z dějin knižních vztahů českých zemí, Španělska a španělského zámoří v 15. -18. století (2006)* a *Jezuité z České provincie a jejich díla ze 17. a 18. století ve Španělsku. Mexiku a na Filipínách (2006)*. Španělsku se věnoval v učebním textu *Španělsko:encyklopedický přehled (1994-1996)* a provázanost česko-španělskou bylo možno nalézt v soupisech pramenů a studiích - *Příspěvek šumperských archivních fondů k dějinám vztahů českých zemí a iberského světa*

¹⁸³ URL.:<<http://www.nm.cz/Organizacni-struktura/Pracovnici-ve-vede-a-vyzkumu-1/PhDr-Jaroslava-Kasparova/>> [cit.: 2011-28-12]

¹⁸⁴ Příloha J. Kašparová

¹⁸⁵ Jaroslava KAŠPAROVÁ, *Soupis jazykově španělských a portugalských tisků Roudnické lobkoviczké knihovny 1501-1800:dodatky=Registro de los impresos españoles y portugueses1501-1800 de la Biblioteca Lobkowiczense de Roudnice:suplementos*, Praha 1999.

¹⁸⁶ URL.:<<http://dejiny.nln.cz/archiv/2011/8/jaroslava-kasparova-ceske-zeme-a-jejich-obyvatele-ocima-romanskeho-sveta-16-17-stoleti/>> [cit.: 2011-28-12]

v 16. století (1979)¹⁸⁷ a *Španělé v Kolíně za třicetileté války. Příspěvek k dějinám města v 17. století* (1980)¹⁸⁸. Problematika třicetileté války byla tedy zkoumána i v díle Oldřicha Kašpara. Ve sborníku *Folia Historica Bohemica* z roku 1987 lze nalézt zprávu o kulturním vlivu Španělska v období před Bílou horou.¹⁸⁹ Oldřich Kašpar je osobností se širokým záběrem v oblastech svého zkoumání, proto nepřekvapí ani studie věnovaná historii španělské antropologii ve sborníku *Studia Ethnologica*.¹⁹⁰ Z nejaktuálnějších prací věnovaných vzájemným vztahům obou zemí stojí jistě za zmínku čtyřiašedesátistránková publikace *Hispanistika v českých historických fondech a bohemika ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe: bibliografie a zprávy o výzkumu 2005-2007*. Jedná se především o soupis pramenů. Vzhledem k tomu, že toto dílo vzniklo jako jedno z řady v rámci plnění grantového projektu *Bohemika ve španělských a mexických archivech*, jsou v páté kapitole i zprávy o badatelských cestách podniknutých za účelem plnění grantového projektu.¹⁹¹ Roku 2010 vyšla španělsky psaná studie věnovaná českým a španělským dějinám a kulturním vztahům *El corazon y la corona de Europa: breve esbozo de las relaciones checo-españolas*. Interakcím mezi oběma světy se Oldřich Kašpar věnoval nejprve v období do husitských válek, poté v éře do bitvy na Bílé hoře a následující kapitoly do konce 18. století, 19. století a 20. století.¹⁹²

Ve svých knihách se Jiří Chalupa věnoval také i poněkud novodobější historii nežli většina jeho předchůdců. Ti se soustředili ve velké míře hlavně na období středověku.¹⁹³ Jiří Chalupa se starší historie také dotýkal velmi čtivou formou, na které se jistě podílel i „vděčný“ obsah, například svou knihou mapující dějiny inkvizice v Evropě, především pak ve Španělsku. K napsání této knihy se dle svých slov J. Chalupa rozhodl i proto, že se podle něj zdaleka nejedná o minulost nám na míle vzdálenou, neboť jak sám uvádí, poslední oběť inkvizice byla popravena v první polovině 19. století a ke zrušení posledního tribunálu papežské inkvizice došlo až ve druhé polovině století dvacátého. Jiří Chalupa se ve své knize věnoval hlavně inkvizici španělské, nicméně dotknul se například i inkvizice v Římě, Lisabonu,

¹⁸⁷ Oldřich KAŠPAR, *Příspěvek šumperských archivních fondů k dějinám vztahů českých zemí a iberského světa v 16. století*, in: Vlastivědný sborník Severní Morava 38, Šumperk 1979, s. 49-51.

¹⁸⁸ TÝŽ, *Španělé v Kolíně za třicetileté války. Příspěvek k dějinám města v 17. století*, in: Práce muzea v Kolíně I, Kolín 1980, s. 15-21.

¹⁸⁹ TÝŽ, *Ke španělským kulturním vlivům v předbělohorských Čechách* in: *Folia Historica Bohemica* 11, Praha 1987, s. 381-399.

¹⁹⁰ TÝŽ, *Několik poznámek k dějinám antropologie ve Španělsku*, in: *Studia Ethnologica* 11, Praha 2003, s. 29-36.

¹⁹¹ TÝŽ, *Hispanistika v českých historických fondech a bohemika ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe: bibliografie a zprávy o výzkumu 2005-2007*, Praha 2007.

¹⁹² TÝŽ, *El corazon y la corona de Europa: breve esbozo de las relaciones checo-españolas*, Pardubice 2010.

¹⁹³ URL.:<<http://www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12>> [cit.: 2011-19-02]

nebo Mexiku.¹⁹⁴ Ve své další publikaci *Don Carlos a ti druzí. Karlistické války ve Španělsku 1833-1936* (2008) se Jiří Chalupa věnoval Karlistickým válkám ve Španělsku. Podle Chalupy samotný karlismus neskončil společně s koncem třetí války v roce 1876, ale jeho stopy jsme mohli nalézt i ve století dvacátém a dokonce i ve 21. století, kdy bylo možné na internetu nalézt i oficiální stránku karlistické strany¹⁹⁵ (Partido Carlista)¹⁹⁶ Mezi nejaktuálnější témata, která J. Chalupa knižně zpracoval, se řadila publikace věnovaná Španělské občanské válce¹⁹⁷ a monografie zachycující pád režimu Francisca Franca¹⁹⁸. Kniha *Zápisky o válce občanské* (2002) líčila události od neúspěchu druhé republiky, přes počátky a vývoj španělského fašismu a problémy uvnitř PSOE – španělské socialistické strany, až po vypuknutí občanské války, nástup Francisca Franka a jeho režimu, vznikala během pobytu J. Chalupy ve španělském městě Cáceles. V této publikaci se pokusil o netradiční pohledy na události související se španělskou občanskou válkou a o hledání souvislostí, které by českého čtenáře s průměrným vhledem do této problematiky, s největší pravděpodobností ani nenapadly.¹⁹⁹ O celkových dějinách Španělska a to od jeho prehistorických počátků, přes starověk, středověk a novodobé dějiny jako Frankův režim, jeho pád, vstup Španělska do Evropského společenství (Evropské unie) až po současnost bylo pojednáno v další Chalupově monografii vydané poprvé v roce 2005 a podruhé aktualizovaně roku 2010 - *Dějiny Španělska* (2010).²⁰⁰ Tato kniha mimo historického nástinu obsahovala také obraz kultury, česko-španělských vztahů a také rady pro turisty mířící do Španělska.²⁰¹ Jiří Chalupa při své práci čerpal především z Knih, filmů, internetu a vlastních badatelských zkušeností.²⁰² Kromě knižních monografií se stal J. Chalupa autorem i vysokoškolské učebnice věnující se historii a geografii Latinské Ameriky²⁰³ a spoluautorem jiné vysokoškolské učebnice zaměřené na Španělsko, jeho historii, geografii a umění.²⁰⁴ Stál také u zrodu slovníků, u dvou jakožto vedoucí autorského kolektivu²⁰⁵, u dvou jako spoluautor²⁰⁶. Mimo velkého množství

¹⁹⁴ J. CHALUPA, *Inkvizice. Stručné dějiny hanebnosti*, Praha 2007.

¹⁹⁵ TÝŽ, *Don Carlos*.

¹⁹⁶ URL.:<[http:// partidocarlista.com/](http://partidocarlista.com/)> [cit.: 2011-19-03]

¹⁹⁷ J. CHALUPA, *Zápisky o válce občanské (Studie o vybraných aspektech Španělské občanské války 1936-1939)*, Praha 2002.

¹⁹⁸ TÝŽ, *Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku*, Olomouc 1997.

¹⁹⁹ TÝŽ, *Zápisky*.

²⁰⁰ TÝŽ, *Dějiny Španělska*, Praha 2010.

²⁰¹ URL.:<<http://www.libri.cz/kniha.php?kniha=342>> [cit.: 2011-19-03]

²⁰² Příloha

²⁰³ J. CHALUPA, *Historia y geografía de América Latina*, Olomouc 1997, 2000.

²⁰⁴ Jiří ČERNÝ – Alena MOHAPLOVÁ – Jiří CHALUPA, *España. Geografía, historia, arte*, Olomouc 1992, 1997, 2000.

²⁰⁵ J. CHALUPA, (vedoucí autorského kolektivu): *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Praha 2008. TÝŽ, *Španělsko-český, česko-španělský slovník (Zkrácená verze)*, Praha 2008.

vědeckých článků, odborných studií a recenzí v odborných časopisech a sbornících by jistě stály za zmínku i vědeckopopulární články v českých novinách a časopisech.²⁰⁷ Například v *Literárních novinách*, *Lidových novinách* nebo časopisu *Respekt*. Jiří Chalupa jak vidno hispanistiku v dnešní době propagoval velmi aktivně, a to nejenom mezi odbornou veřejností, což mu nelze jinak nežli připsat k dobru.²⁰⁸

Vnímání Španělska bývá u autorů veskrze pozitivní. Na rozdíl od několika zástupců z předešlé kapitoly, kteří se ve Španělsku ocitli v nelehkém období občanské války. Autoři spadající svou tvorbou do období po roce 1945, pokud tuto zemi navštívili, mohli obdivovat typické znaky povahy jejích obyvatel, tak i její další atraktivitu.

Pohled má velmi pozitivní například Jaroslava Kašparová, jelikož je jí blízký temperament a otevřená a milá povaha obyvatel. Samotná země je jí pak sympatická svou historií, kulturou, památkami a přírodními atraktivitami.

Je samozřejmé, že se osobnosti české hispanistiky ovlivňovaly navzájem. Jinak by to ani v poměrně malém vědním odvětví nebylo možné. Někdy však jejich práci podnítily i osoby mimo sféru hispanistů. Tento trend je například u Jaroslavy Kašparové, která byla ve své práci nejvíce inspirována literárním historikem Václavem Černým. To se také v zaměření její práce odráží. Více se však nechávali autoři ovlivňovat osobnostmi „z oboru“.

Pro Jiřího Chalupu byli nejinspirativnější Josef Polišenský, Josef Opatrný a Jiří Černý. Pro rozvoj české hispanistiky zkoumající dějiny a vzájemné vztahy Španělska a České republiky pak považoval za nejzásadnější právě osoby Josefa Polišenského a Josefa Opatrného, z toho důvodu, že oba byli schopni významným způsobem uvést téma vzájemných vztahů obou zemí i do neakademické společnosti.

3. Ohlas díla českých historiků – hispanistů v zahraničí

Přestože je Česká republika poměrně malou zemí, byla některá díla českých hispanistů reflektována i v zahraničí. Ještě za Rakouska-Uherska publikoval Antonín Gindely, jehož díla vycházela v německém jazyce. Jazyk, jímž Gindely své publikace psal, byl dán tím, že jeho otec byl uherským Němcem a Gindely sám smýšlel spíše prorakousky. Dodnes je také dílo Antonína Gindely citováno evropskými historiky. Ani práce Vlastimila Kybala, Gindelyho

²⁰⁶ *Španělsko-český slovník*, odborná spolupráce: Dr. Jiří CHALUPA, Dr. Eduard Krč, Lcdo. Félix Córdoba Rodríguez, Olomouc 1999.

²⁰⁷ J. CHALUPA, *Jak umírá diktatura*.

²⁰⁸ TÝŽ, *Don Carlos*.

následovníka, nezůstala ve světě bez povšimnutí, což dosvědčil i fakt, že byla založena Společnost Vlastimila Kybala (SVK) se sídlem v Praze, s generálním tajemníkem dr. Jaroslavem Hrdličkou. Až do roku 2010 byl čestným prezidentem společnosti Kybalův syn – prof. Dalimil Kybal, který ovšem v roce 2010 zemřel. Cílem této Společnosti, vzniklé v roce 1996, je mapování a případná aktualizace Kybalova života a díla. Členové společnosti nepochází ovšem pouze z České republiky, ale i z jiných zemí, především z USA. Společnost se zaměřila na správu Kybalova archivu a knihovny. Vydala také jeho spisy. Rok 2011 měl být rokem, ve kterém Společnost Vlastimila Kybala vydá první díl Pamětí Vlastimila Kybala, jejichž vydání je také jedním z dlouhodobých cílů této Společnosti.²⁰⁹ V cizině se dostalo Vlastimilu Kybalovi řady ocenění a to například velkokříž Italské koruny a velkokříž Isabely Kastilské za své počiny na diplomatickém poli.²¹⁰

Dílo a počiny dalšího historika-hispanisty Jaroslava Lenze jsou zmiňovány v článkách španělského deníku *ABC*. Například roku 1927 se *ABC* zmiňoval o Lenzovu příspěvku do Národních listů, který se týkal rozvoje hispanistiky na území tehdejšího Československa a v březnu roku 1929 pak věnoval list *ABC* několik řádků založení a následnému směřování Španělského kroužku (*Círculo español de Praga*).²¹¹

Dílo Rudolfa Jana Slabého z roku 1932 věnované minulosti a současnosti kulturních vztahů mezi Československem a Španělskem bylo publikováno i v samotném Španělsku v roce 1933. Jedná se o knihu *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*.

V zahraničí publikoval také Bohdan Chudoba. V anglickém jazyce byla v roce 1952 vydána v Chicagu kniha *Spain and the Empire* a v překladu do španělštiny v roce 1963 v Madridu *España y el Imperio*, kde se dotýkal česko-španělských vztahů. Dodnes je Chudobova práce chápána jako zásadní dílo k problematice česko-španělských vztahů v 16. a na počátku 17. století a čeští i španělští historici ji velmi často citují ve svých dílech. To samé platí i o anglickém překladu knihy Josefa Polišenského *Třicetiletá válka a evropské krize v 17. století* (1970), která v Londýně vyšla o rok později pod názvem *The Thirty Years War*.

²⁰⁹ URL.: < <http://www.vkybal.estranky.cz/> > [cit.: 2011-18-04]

²¹⁰ Týž, *Vlastimil Kybal - od historických studií*, s. 25- 27.

²¹¹ URL.: < <http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/1929/04/05/008.html> > [cit.: 2011-18-03]

4. Hispanistika ve vybraných evropských zemích

V následujících řádcích jsou konfrontovány trendy v zaměření prací v České republice s těmi, které se objevily ve státech z geografického hlediska blízkých. Jednalo se o Slovensko, Polsko a Maďarsko. Celkově se zájem ve výše zmíněných zemích začal rozvíjet hlavně v návaznosti na původní zaujetí dílem Miguela de Cervantese – tedy ve sféře literární – v souvislosti se snahou o poznání období takzvaného zlatého věku, tedy období 16. a 17. století. Následně, a to hlavně po roce 1989, se ve zmiňovaných zemích zájem rozšířil i na další období literatury a také historie. Proměny intenzity tvorby zaměřené na Španělsko ve 20. století měly skryté důvody, především v politických situacích těchto zemí. Dalo by si říci, že například v době studené války v druhé polovině 20. století byl zájem o zemi Iberského poloostrova a její historii ve zmiňovaných státech téměř nulový. V souvislosti s koncem občanské války ve Španělsku a počátky studené války se objevili ve větších evropských městech této oblasti (většinou se jednalo o hlavní města) Španělé, kteří byli vyhoštěni. Jednalo se sice o poměrně malé množství osob v porovnání s podstatně migračně ziskovějšími zeměmi, jakými byla například Francie nebo Mexiko, ale i tak mohla mít přítomnost této zhruba půl tisícovky bývalých obyvatel Španělska sympatizujících povětšinou s komunistickou ideologií, vliv na tvorbu zachycující kulturu Španělska. Téma kulturní, politické a náboženské historie Španělska v době středověké a moderní se objevovalo i na Slovensku. U „nejbližšího“ souseda České republiky se hispanisté věnovali v nedávné době hlavně dvěma tématům. Jedním z nich bylo porovnání událostí politického rázu ve Španělsku a na Slovensku, především v souvislosti s nastolováním demokratického uspořádání v těchto státech,²¹² a druhé se zabývalo historií a současností vztahů Španělska se střední Evropou od starověku přes středověk až do 20. století.²¹³ První téma těžko hledat u českých hispanistů, ale u druhého se trendy přibližují. Česká hispanistika se však daleko konkrétněji zaměřovala na období třicetileté války, i když se objevovaly i publikace v obecnější rovině. Práce s historickou tematikou nebyly na Slovensku psány historiky, ale jejich autory byli jazykovědci, teologové či zástupci jiných disciplín.²¹⁴ Maďarská hispanistika se vyvinula díky zájmu o jazyk a především literaturu evropského Španělska. Ve druhé polovině dvacátého století přišel v Maďarsku obdobný trend, jako v České republice

²¹² Soňa SZMOLÁNYI, *Španielsko a Slovensko- dvě cesty k demokracii*, Bratislava 2002.

²¹³ Peter SZARÁZ (ed.), *Španielsko a stredná Európa. Minulosť a prítomnosť vzájomných vzťahov*, Bratislava 2004.

²¹⁴ Matilde Eiroa SAN FRANCISCO, *El interés por la Historia de España en Europa Centro Oriental*, Madrid 2005.

URL.: <http://uc3m.academia.edu/MatildeEiroaSanFrancisco/Papers/201064/El_Hispanismo_Historico_e_n_Europa_Central_y_Oriental> [cit.: 2011-19-07]

a na Slovensku. Kvůli politické orientaci slábla studia zaměřená na Španělsko a posiloval se zájem na poli iberoamerikanistiky. Opět byl mezníkem v rozvoji hispanistiky v Maďarsku rok 1989, kdy padla kontrola tvorby. V důsledku této skutečnosti bylo založeno, jakožto odnož Centra latinskoamerických studií i Centrum studií hispánských. V rámci těchto akcí se vyčlenila i kategorie studií Latinské Ameriky a historie Španělska.²¹⁵ Poté, co se hispanistika propracovala k zájmu o Španělsko, se jejími tématy stala studia španělského absolutismu a dějin španělského myšlení. Významný představitel Ádám Anderle byl autorem textů o vzájemných maďarsko-španělských vztazích a jako iniciátor stál u zrodu mnoha prací o starších dějinách Španělska. Stihl navíc publikovat nespočet novinových článků, recenzí a řadu vědeckých titulů. Z výsledků jeho vlastní aktivity stál za zdůraznění soubor *En Contacto. Historia de las relaciones húngaro-españolas* (1992) vydaný v roce 1992, věnující se maďarsko-španělským vztahům a hledající přítomnost Maďarů ve Španělsku na rozličných postech a naopak přítomnost Španělů v Maďarsku.²¹⁶ Konkrétně by se o jeho práci dalo říci, že se věnovala počátkům diplomatických vzájemných vztahů těchto dvou zemí,²¹⁷ přítomnosti Maďarů na poutní cestě Camino de Santiago²¹⁸ a španělskému zásahu, ke kterému došlo v průběhu maďarské revoluce.²¹⁹ O španělsko-maďarských vztazích sepsal Ádám Anderle i knihu *Hungría y España. Relaciones milenias* (2007). V tomto ohledu směřovala maďarská hispanistika podobným směrem, jako ta česká, avšak zájem byl následně spíše okrajovým. Mnohem živelněji se rozvíjela studia moderních dějin Španělska. Historik Iván Harsányi se ve svých pracích zaměřil na téma občanské války ve Španělsku, frankismu a pozdního frankismu, španělsko-maďarských vztahů a počátků španělské diplomacie v Maďarsku. Další, István Szilágyi, se věnoval nejnovějším politickým dějinám Španělska. A to například v monografiích věnovaných nastolení demokracie ve Španělsku - *Demokratikus átmenet ez konszolidáció Spanyolországban* (1996), oblasti Středomoří a autonomním oblastem – *Európa és a hispán világ* (1998) a historii politiky ve Španělsku a Portugalsku ve 20. století – *Portugália és Spanyolország, történelem és politika a huszadik században* (2006).²²⁰ Poslední zmiňovaný maďarský autor, Domingo

²¹⁵ M. E. SAN FRANCISCO, *El interés*, s. 3.

²¹⁶ TAMTÉŽ, s. 4.

²¹⁷ Ádám ÁNDERLE, *El nacimiento de las relaciones diplomáticas húngaro-españolas (1920-1921)*, Acta Hispánica 2, 1997, s. 9-19.

²¹⁸ TÝŽ, *Húngaros en el Camino de Santiago*, Acta Universitatis Szegediensis de Atilla József Nominatae. Acta Hispánica 2, 1997, s. 3-7.

²¹⁹ TÝŽ, *La intervención española en la revolución húngara según las fuentes húngaras*, Historia Actual On line, 6, 2006, s. 115-123.

²²⁰ M. E. SAN FRANCISCO, *El interés*, s. 5.

Lilón se věnoval zahraničním vztahům Španělska během období frankismu. Stejný trend dokumentování občanské války ve Španělsku se objevoval na území České republiky, ovšem díla věnovaná této éře vznikala podstatně dříve a po roce 1989 se k nim už tak velké množství autorů jako v Maďarsku neuchýlilo. Díla o nastolování demokracie na Iberském poloostrově v Maďarsku také převážila. Česká republika byla a je daleko více orientovaná na období 16. a 17. století, takže na moderní dějiny Španělska tolik prostoru nezbyvá. S určitou mírou zjednodušení by se dalo konstatovat, že se maďarská hispanistika zabírala zejména studiem význačných událostí, které se odehrávaly ve Španělsku ve dvacátém století, tedy studiem občanské války, frankismu a poté i vzájemných vztahů a kontaktů obou zemí. Do roku 1989 bylo studium omezovalo povětšinou pouze na domácí prameny, zatímco od nastolení demokratického systému se maďarští hispanisté mohli opírat o daleko větší spektrum pramenů, čehož také využívali. V Maďarsku, oproti Slovensku a podobně jako v České republice, pocházely práce věnované historii Španělska z velké části z per historiků.

V Polsku se hispanistika rozvíjela především v oblasti studia literatury a jazyka. O historii Španělska se začali polští hispanisté-historikové zajímat až déle a se znatelně menší intenzitou, nežli o disciplíny jazykovědné a literární. První dějepisecké zmínky o Španělsku v Polsku se objevily už v 19. století díky Joachimovi Lelewelovi, který se ve svém díle soustředil na komparační historii Polska a Španělska v 16., 17., a 18. století. Lelewel se v práci zaměřil na rozdíly i společné rysy historie obou zemí (jako příklad lze uvést i to, že srovnával nezdár polského povstání proti Rusku v roce 1731 a úspěch španělských vojenských akcí proti francouzské invazi a následně analyzoval důvody úspěchu španělského a neúspěchu polského). Na studia Lelewela, věnovaná historii Španělska, navázali postupně další historikové mnoho let po něm. Byl tedy pro Polskou hispanistiku někým podobným, jako byl Antonín Gindely pro tu českou. Jeho zkoumání však bylo podníceno daleko více zájmem o vztahy své vlasti a hispánského světa, zatímco se A. Gindely k tomuto zájmu dostal skrze zaujetí třicetiletou válkou v Evropě. Vzhledem k politickému režimu v Polsku, se studium hispanistiky, která se věnovala zkoumání historie, objevilo na akademické půdě v podstatně větší míře až po pádu berlínské zdi roku 1989, hlavně z toho důvodu, že až do této události nebyl možný svobodný přístup do archivů a účast na různých mezinárodních vědeckých konferencích a seminářích byla značně ztížena, ne-li zcela znemožněna a tím pádem nemohli polští hispanisté navazovat styky s ostatním „hispanistickým“ světem, ani získávat nové poznatky a vědomosti. Na českém území sice také ztěžoval a značně omezil politický režim rozvoj hispanistiky, ale přesto mezi lety 1945-1989 zcela neupadla, což lze přičíst za následek poměrně silnému rozvoji tohoto oboru před rokem 1945. Období 16. a 17.

století se ve Španělsku zájmu ze strany polských historiků dočkalo také, a to například v několika pracích zaměřených na Andalusii, ve studiích Janusze Tazbira: *Los conquistadores en opinión de los polacos de los siglos XVI-XVII* (1969), *La crítica polaca del dominio español en América* (1978) a *La opinión polaca sobre España en los siglos XVI-XVIII* (1991), či ve studii Ryszarda Skowrona *Dyplomaci polscy w Hiszpanii w XVI i XVII wieku* (1997). Hispanistika byla více zaměřena na dějiny vzájemných vztahů Polska a Španělska, moderní historii Španělska a soudobé události ve Španělsku. Hlavním obdobím zájmu se tedy stalo 20. století především pak diktatura Primo de Rivery, například v knize historičky Lidie Mularske-Andziak *Dyktatura generala Prima de Rivery a hiszpanské tradycje imperialne 1923-1930* (1994), diktatura Francisca Franca, o které píše stejná autorka v monografii *Franco* (1994) nebo také Pavel Skibinski ve své knize *Panstwo generala Franco. Ustrój Hiszpanii w latach 1936-1967* (2004) a španělský anarchismus, o němž se rozepsal Francjszek Ryszka v díle *W kregu zbiorowych złudzen. Z dziejów hiszpanskiego anarchizmu 1868-1939* (1991). V souvislosti se španělskou občanskou válkou vzniklo velké množství publikací. Tento konflikt odehrávající se na území Španělska rozdělil polské mínění na dvě skupiny a to zástupce politické pravice a levice. Roku 1989 byla vydána studie *Wojna domowa w Hiszpanii 1936-1939 w polityce międzynarodowej* (1989), jejímž editorem byl Antoni Czubinski. Tato studie se zakládala na zdrojích blízkých komunistické ideologii a i proto byla některými považována za málo důslednou a vědeckou. V devadesátých letech pak vzniklo větší množství studií věnovaných zmiňovanému konfliktu. Tyto už se odvíjely od zdrojů lépe přijímaných tou částí veřejnosti, která se skepticky stavěla k výše zmiňované práci. Jednalo se o práci Barbary Gola *Dylematy krwi i sprawiedliwosci. Hiszpanska wojna domowa 1936-1939 w myśli politycznej i politologicznej* (1993) a o práci Marka Jana Chodakiewicze *Zagrabiona pamiec: wojna w Hiszpanii 1936-39* (1997).²²¹ V návaznosti na události ve Španělsku a Evropě, které se odehrály v rozmezí let 1939 až 1945, se objevily i práce, které zaostřovaly svou pozornost na vojenské zajatce a polské utečence v koncentračním táboře Miranda de Ebro (u Burgosu, ve Španělsku) a také na přínosy polské inteligence ve Španělsku v období druhé světové války. V Polsku se dějepisectví ohledně Španělska rozvíjelo v podstatě pomalu, ale soustavně. Největší nárůst zájmu zaznamenalo v období posledních zhruba pětaticeti let, kdy se přístup k pramenům velmi rozšířil a byl umožněn výzkum moderní historie. Omezením přístupu byl postižen i Archiv soudobých dějin a umění ve Varšavě, a tak jeho „otevření“ podnítilo mnohé studie zaměřené na rozličná témata. Stále sice přetrvávala určitá omezení přístupu k dokumentům označeným jako „tajné“ a k osobním spisům uloženým zde po roce 1945,

²²¹ TAMTÉŽ, s. 6-8.

avšak nelze popřít ohromný vliv, který mělo otevření tohoto archivu zaměřeného na moderní dějiny pro rozvoj studií historie Španělska a vzájemných interakcí Španělska a Polska ve dvacátém století.²²² Při porovnání hispanistiky polské a české, je patrné, že kořeny polské historické hispanistiky sahají dále, než ty české. Polská hispanistika se o mnoho méně zaobírala obdobím na českém území nejreflektovanějším, tedy obdobím 16. až 18. století. O co méně bylo v Polsku děl z tohoto období, o to více se objevovaly studie a práce, jejichž tématem byly moderní dějiny, jak Španělska, tak polsko-španělských kontaktů, což mohlo být dáno i větší zainteresovaností Poláků v rámci událostí, které se odehrávaly v nedávné historii na území Španělska. S tím souvisel i patrný odraz otevření archivů ve Varšavě věnovaných moderním dějinám na vědeckou tvorbu. Jelikož se zde nacházelo velké množství dokumentů, které Poláci se Španělskem spojovaly, rozvinula se ve velké míře i studia tohoto období. Ze sledovaných zemí v této kapitole polská hispanistika musí být označena za nejprogressivnější v oblasti zkoumání moderních dějin.

Porovnají-li se témata českých hispanistů s těmi polskými, slovenskými a maďarskými jsou patrné dva hlavní znaky. Prvním znakem je velmi důkladná a dlouhodobá orientace české hispanistiky na období 16. a 17. Století, a to jak na počátku 20 století, tak na počátku 21. století. Tak silné zaměření na zmiňovanou epochu pisatelka u ostatních zemí nenacházela. Druhým znakem je naopak o mnoho odtažitější přístup české hispanistiky k moderním dějinám Španělska. Zkoumání zmíněného období se v českých zemích rozvíjelo nejvíce do roku 1945, zatímco v zahraničí hlavně po roce 1989. Mezi lety 1945-1989 docházelo ke shodnému upřednostňování iberoamerikanistiky a útlumu hispanistiky.

Závěr

V bakalářské práci se autorka rozhodla přinést ucelený přehled o vývoji české hispanistiky na poli historickém a o jejích hlavních představitelích. Bakalářská práce nabízí čtenáři fakty podložené poznatky o základních charakteristických rysech vývoje české hispanistiky. Mezi ně bezpochyby patří skutečnost, že zásadní osobou pro historiografii věnovanou hispánskému světu na Iberském poloostrově byl Antonín Gindely. Na něj posléze navazovali další historikové a badatelé, čímž mohlo vzniknout jedno z křídel české hispanistiky. Období české hispanistiky do roku 1945 lze rozdělit, co se vývojových tendencí týče, na dvě křídla. První vycházelo právě z práce Antonína Gindelyho. Tedy pokračovalo ve studiu období 16. a 17.

²²² TAMTÉŽ, s. 11.

století.. V této epoše bylo možno spatřovat i prvotní zmínky o česko - španělských vztazích, které byly zkoumány s rostoucí intenzitou do roku 1945 a poté, ve větší míře, až po roce 1989. Odmlka, která nastala v době komunistické nadvlády v tehdejším Československu, byla pochopitelná, jelikož nebylo zcela vhodné popisovat provázanost se zemí, ve které vládla naprosto odlišná politická ideologie. Přesto vznikala další díla, jejich počet byl však oproti předchozímu období značně omezen. Nicméně do konce druhé světové války nic v cestě tomuto výzkumu nestálo, a proto se mohl nerušeně rozvíjet. Jako zástupce zmiňovaného prvního křídla lze uvést Vlastimila Kybala, Josefa Borovičku, Jaroslava Lenze, Rudolfa Jana Slabého a Bohdana Chudobu. Předkládaná práce přinesla ten poznatek, že u starších hispanistů – historiků se v jejich cestě za zájmem o španělské dějiny angažovalo především jejich „historické já“, Jmenovitě Antonín Gindely, Josef Borovička, Vlastimil Kybal a Bohdan Chudoba byli vědeckěji zaměřeni a ostatní se ke svému zaujetí Španělskem dostali zprostředkovaně, hlavně díky svým zaměstnáním, která měla k vědeckému bádání daleko. Tím je i vysvětlitelný odklon od témat starších dějin a příklon k soudobým událostem a tématům. Druhé křídlo se totiž zaměřovalo na soudobé problémy Španělska, především pak na španělskou občanskou válku.

Jak je v práci uvedeno společně s útlumem zájmu o evropské Španělsko a jeho historii po roce 1945 přišel nárůst v oblasti výzkumu hispánského světa na území Ameriky. Autorka tento trend vysvětluje politickými důvody. Přesto je možné, že by se vývoj ubíral tímto směrem i bez ideologických specifik vládnoucích režimů. Pisatelka připouští možnost, že by i za jiných okolností mohla iberoamerikanistika sílit, například díky částečnému vyčerpání témat, odlišným zájmům hispanistů či větší atraktivitě území a témat s ním spojených.

Otázka vývoje české hispanistiky v kontextu s evropským vývojem zůstala částečně otevřená z toho důvodu, že pro kapitolu, která se problematice věnovala, byl vybrán pouze malý vzorek evropských zemí, geograficky blízkých České republice. K danému kroku se autorka uchýlila především z důvodu rozsahu práce. Nadále by však mohlo být toto téma, vzhledem ke své obsáhlosti a složitosti, dopodrobna zpracováno jako samostatná bakalářská či diplomová práce.

Resumen

La autora de la presente tesis quiere proporcionar una visión completa de la evolución en el campo del hispanismo checo especializado a la historia de la España y de las relaciones checo – españolas y también una visión de las personas más importantes para el hispanismo histórico en la República Checa. La tesis puede ofrecer al lector informaciones y conocimientos basados a los hechos, sobre las características básicas del desarrollo del hispanismo histórico checo. La persona más importante para el hispanismo histórico en la República Checa fue Antonín Gindely. Él fue el primer historiador dedicado a ese tema. Gracias a Gindely se podía crear la primera rama de los hispanistas – historiadores, dedicados al sujeto de los siglos XVI y XVII. Esta primera rama se desarrolló mucho antes del fin de la segunda guerra mundial y después también desde el año 1989. Entre los años 1945 y 1989 existieron también las investigaciones dedicadas a este tema pero no de tan volumen. Dicha amortiguación en el curso de la época del régimen comunista en la Checoslovaquia se produjo por el razón de las ideologías políticas diferentes en los países (República Checoslovaca y España). Representantes de la primera rama del hispanismo histórico fueron (además de Gindely) Vlastimil Kybal, Josef Borovička, Jaroslav Lenz, Rudolf Jan Slabý y Bohdan Chudoba. Estos representantes estaban más investigadores en sus profesiones que los representantes de la segunda rama del hispanismo histórico. Autores pertenecientes a la segunda rama se dedicaron más a la historia moderna del país de la península Ibérica. Publicaron los libros y estudios sobre la Guerra Civil Española y los acontecimientos relacionados con este conflicto.

Cómo se indica en la tesis junto con la antenuación del interés de España continental después del año 1945 se produjo el aumento de la investigación del mundo hispanohablante en la América. La autora explica esta tendencia por razones políticas. Sin embargo es posible que el desarrollo había sido lo mismo sin razones explicadas en presente trabajo, por ejemplo por la disminución parcial de los intereses de los temas de los hispanistas. También podía ser más atractiva la área y las temas relacionadas con esta, para los hispanistas y historiadores checos.

La cuestión del desarrollo del hispanismo histórico Checo en el contexto con la evolución europea se mantuvo parcialmente abierta debido a que el capítulo dedicado a la cuestión presenta sólo una pequeña muestra de países europeos geográficamente cercanos a la República Checa. Aquí se encuentra el espacio vacío para otros trabajos dedicados

detalladamente solo al tema del hispanismo histórico europeo, su evolución y comparación de los temas a las que se dedicaron a todos los países europeos.

Bibliografie

Literatura:

- ÁNDERLE, *Ádám*, *El nacimiento de las relaciones diplomáticas húngaro-españolas (1920-1921)*, *Acta Hispánica*, 2, 1997, s. 9-19.
- ÁNDERLE, *Ádám*, *Húngaros en el Camino de Santiago*, *Acta Universitatis Szegediensis de Atilia József Nominatae*, *Acta Hispánica*, 2, 1997, s. 3-7.
- ÁNDERLE, *Ádám*, *La intervención española en la revolución húngara según las fuentes húngaras*, *Historia Actual On line*, 6, 2006, s. 115-123.
- BAĎURA, *Bohumil*, *La casa de Dietrichstein y España*, *Iberoamericana Pragensia*, 33, 1999, s. 47-67.
- BAĎURA, *Bohumil*, *Los Borja y el Reino de Bohemia*, *Iberoamericana Pragensia*, 39, 2005, s. 43-72.
- BAĎURA, *Bohumil*, *Los intereses económicos de los Dietrichstein en España en los siglos XVI-XVIII*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, 2007, s. 47-92.
- BAĎURA, *Bohumil*, *Los países Checos y España*, Praha 2007.
- BAĎURA, *Bohumil*, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, *Táborský archiv* 7, 1995-1996.
- BARTEČEK, *Ivo*, *Vlastimil Kybal – historik v iberoamerickém světě*, Olomouc 2003.
- BARTEČEK, *Ivo*, *Vlastimil Kybal - od historických studií k dílu diplomatickému*, in: *Pocta Josefu Polišenskému*, Olomouc 1996.
- BARTEČEK, *Ivo* – RESKA, *Jaroslav* (edd.), *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996.
- BENEŠ, *Vlastislav* a kolektiv, *Španělsko Andorra. Obchodně ekonomické sborníky*, Praha 1982.
- BENEŠ, *Vlastislav* a kolektiv, *Španělsko a Španělé*, Praha 2000.
- BINKOVÁ, *Simona*, *España de 1861 vista por un moravo olvidado y recientemente redescubierto (Josef Chmelíček, 1823-1891)*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, 2008, s. 121-131.
- BINKOVÁ, *Simona*, *La imagen de España en Bohemia de finales del siglo XIX (los libros de viaje de Jiří Guth, Pavel Durdík y Erazim Vlasák)*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, 2007, s. 219-230.

- BORTLOVÁ, Hana, *La participación interbrigadista checoslovaca en la Guerra de España vista por los protagonistas y los historiadores checos a través del tiempo*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, 2008, s. 175-182.
- BOUČEK, Jaroslav, *Fuentes sobre la Guerra de España y los interbrigadistas checos en el Archivo Central Militar de Praga*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, 2007, s. 249-252.
- BRABEC, Jiří - LOPATKA, Jan - GRUŠA, Jiří - KABEŠ, Petr - HÁJEK, Igor, *Slovník zakázaných autorů 1948 – 1980*, Praha 1991.
- BRAVERMANOVÁ, Milena, *Tejidos españoles en las colecciones del Castillo de Praga Milena*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, 2007, s. 33-46.
- ČELOVSKÝ Bořivoj, *Strážce nové doby. Prapodivná kariéra novináře Emanuela Vajtauera*, Šenov u Ostravy 2002.
- ČERNÝ, Jiří - MOHAPLOVÁ, Anna - CHALUPA, Jiří, *España. Geografía, historia, arte*, Olomouc 2000.
- FORBELSKÝ, Josef - ROYT, Jan - HORYNA, Mojmír, *Pražské jezulátko*, Praha 1992.
- FORBELSKÝ, Josef, Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. *Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006.
- HAJNÁ, Milena, *El final del viaje. Audiencias de los Embajadores delante del Rey de España en los siglos XVI y XVII*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, 2008, s. 27-43.
- HOJDA, Zdeněk, *El viaje español de Jiří Adam de Martinitz*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum* 20, 2007, s. 151-165.
- HEJZLAROVÁ, Tereza, *Mám tři vlasti*, Koktejl, 7, 2003, s. 23-28.
- HRBATA, František, *La historia moderna de España en la historiografía y en el publicismo checo entre las dos guerras mundiales*, *Iberoamericana Pragensia*, 5, 1971, s. 173-181.
- HRBATA, František, *El historiador checo Vlastimil Kybal sobre España*, *Iberoamericana Pragensia*, 25, 1991, s. 87-106.
- HRDLIČKA, Jaroslav, *Vlastimil Kybal a Univerzita Karlova*, Brno 2007.
- HRDLIČKA, Jaroslav, *Vlastimil Kybal osud českého historika a diplomata doma a v emigraci*, Slaný 2008.
- CHALUPA, Jiří, *Dějiny Španělska*, Praha 2010.
- CHALUPA, Jiří, *Don Carlos a ti druzí. Karlistické války ve Španělsku 1833-1936*, Praha 2008.
- CHALUPA, Jiří, *Historia y geografía de América Latina*, Olomouc 1997.
- CHALUPA, Jiří, *Inkvizice. Stručné dějiny hanebnosti*, Praha 2007.
- CHALUPA, Jiří, *Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku*, Olomouc 1997.

- CHALUPA, Jiří, *Španělé před Bílou horou a po ní*, in: Dějiny a současnost, 5, 1992, s. 2–5.
- CHALUPA, Jiří, *Zápisky o válce občanské (Studie o vybraných aspektech Španělské občanské války 1936-1939)*, Praha 2002.
- JIROUŠEK, Bohumil, *Křesťanství jako orientační mezník Bohdana Chudoby*, in: Aloys Skoumal (1904-1988) v průsečíku cest české kultury 20. století, BLUMLOVÁ, Dagmar, (ed.), 2004, s. 130-135.
- KALISTA, Zdeněk, *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova - po stopách španělské mystiky v českém baroku*, Kostelní Vydří 1992.
- KAŠPAR, Oldřich, *Hispanistika v českých historických fondech a bohemika ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe: bibliografie a zprávy o výzkumu 2005-2007*, Praha 2007.
- KAŠPAR, Oldřich, *El corazon y la corona de Europa : breve esbozo de las relaciones checo-españolas*, Pardubice 2010.
- KAŠPAR, Oldřich, *Ke španělským kulturním vlivům v předbělohorských Čechách*, in: Folia Historica Bohemica, 11, Praha 1987, s. 381-399.
- KAŠPAR, Oldřich, *Několik poznámek k dějinám antropologie ve Španělsku*, in: Studia Ethnologica, 11, Praha 2003, s. 29-36.
- KAŠPAR, Oldřich, *Příspěvek šumperských archivních fondů k dějinám vztahů českých zemí a iberského světa v 16. století*, in: Vlastivědný sborník Severní Morava, 38, Šumperk 1979, s. 49-51.
- KAŠPAR, Oldřich, *Španělé v Kolíně za třicetileté války. Příspěvek k dějinám města v 17. století*, in: Práce muzea v Kolíně, 1, Kolín 1980, s. 15-21.
- KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Soupis jazykově španělských a portugalských tisků Roudnické lobkoviczké knihovny 1501-1800: dodatky=Registro de los impresos españoles y portugueses 1501-1800 de la Biblioteca Lobkowiczense de Roudnice: suplementos*, Praha 1999.
- KONRÁDOVÁ, Helena, *Relaciones entre España y Checoslovaquia. El comercio en los años cincuenta*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, 2007, s. 293-306.
- KOŽÍŠEK, Antonín Josef, *Španělsko krví zbrocené: poznámky reportéra*, Brno 1937.
- KOŽÍŠEK, Antonín Josef, *Zakrvácené arény: španělské reportáže*, Brno 1938.
- KROUPA, Jiří, *Školy dějin umění - metodologie dějin umění 1*, Brno 2007.
- KUTNAR, František - MAREK, Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 1997.
- LACH, Jiří, *Josef Borovička osudy českého historika ve 20. století*, Praha 2009.
- LENZ, Jaroslav, *Španělské kulturně-historické památky v Praze*, Praha 1945.
- Malá československá encyklopedie*, Praha 1984-1987.

- MAREK, Pavel, *Los viajes al sur. Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz y sus primeros encuentros con el mundo hispano*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum* 20, 2007, s. 119-136.
- MOISEENKO, Lilia - ROMANOV, Yuri, *Historia del hispanismo ruso: orígenes y perspectivas*, Paralelo, 2, 2007, s. 86-89.
- NÁLEVKA, Vladimír, *Las relaciones checo-españolas durante los años de la guerra civil*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, 2007, s. 245-248.
- Národní archiv Praha (Chodovec), pozůstalost Vlastimila Kybala, inv. č. 23/13, karton č.20.
- NOVOTNÁ, Markéta, *Antonín Gindely (1829-1892)*, 1999, (=referát, Katedra pomocných věd historických a archivního studia, FF UK v Praze).
- NOVOTNÝ, Jiří – ŠOUŠA, Jiří, *Acerca de los contactos económicos y financieros de los bancos checoslovacos con la España de entreguerras*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, 2007, s. 231-244.
- NOVOTNÝ, Miroslav, *España y los países checos en los siglos XVI-XVIII*, Opera romanica, 3, České Budějovice 2002, s. 9-26.
- ODSTRČILOVÁ, Jana, *Politicko-geografický vývoj Španělska*, Masarykova univerzita v Brně, 2007 (=Diplomová práce KG PF Masarykova Univerzita).
- OPATRNÝ, Josef, *España en "las postales" de los viajeros checoslovacos de entreguerra*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, 2008, s. 133-147.
- OPATRNÝ, Josef, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999.
- OPATRNÝ, Josef, *La imagen de España entre los viajeros checoslovacos de entreguerras. No solamente Karel Čapek*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, 2007, s. 231-243.
- POLIŠENSKÁ, Milada, *120 años de estudios checos en el archivo General de Simancas*, *Iberoamericana Pragensia*, 16, 1982, s. 211-215.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Historik v měnícím se světě*, Praha 2011.
- POLIŠENSKÝ, Josef - BARTEČEK, Ivo, *Dějiny Iberského poloostrova*, Olomouc 2002.
- PROCHÁSKOVÁ, Kamila, *Hispánská bádání v Čechách a na Moravě*, České Budějovice 2009 (=Diplomová práce URO FF JU).
- SAN FRANCISCO, Matilde Eiroa, *El interés por la Historia de España en Europa Centro Oriental*, Madrid 2005.
- SAWICKI, Piotr, *Hispanismo polaco en el cambio de los milenios*, Paralelo, 1, 2004, s. 44-55.
- STÍSKAL, Jiří, *La imagen de España en las páginas de la prensa checa durante la primera mitad del siglo XIX*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, 2007, s. 199-217.

SZARÁZ, Peter, *Činnost španielskeho veľvyslanectva v Prahe pod vedením Luisa Jimenéza de Asúa (1936-1939)*, in: *Španielsko a stredná Európa. Minulosť a prítomnosť vzájomných vzťahov*, Bratislava 2004.

SZARÁZ, Peter, *Dlhá cesta ke slovensko-španielskej obchodnej dohode 1943*, in: *Španielsko a stredná Európa. Minulosť a prítomnosť vzájomných vzťahov*, Bratislava 2004.

SZARÁZ, Peter, *Relaciones eslovaco-españolas en los años 1939-1945*, Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, 2007, s. 271-285.

SZARÁZ, Peter (ed.), *Španielsko a stredná Európa. Minulosť a prítomnosť vzájomných vzťahov*, Bratislava, 2004.

SZOMOLÁNYI, Soňa, *Španielsko a Slovensko- dvě cesty k demokracii*, Bratislava 2002.

ŠOUBOVÁ, Petra – HOUSKOVÁ, Anna, *El hispanismo en las universidades checas*, Praha 2010.

ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny a umění*, Olomouc 2008.

ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Josef Forbelský Španěl, Říše a Čechy v 16. a 17. století*, Lidové noviny, Orientace VI., 18.11.2006, s. 12.

ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Relaciones checo-españolas en la Edad Media; iconografía y arte*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, 2007, s. 23-32.

TRUP, Ladislav - ŠOLTYS, Jaroslav, *Los estudios hispánicos en Eslovakia*, Paralelo, 2, 2005, s. 102-106.

VESELÝ, Ignác, *Cesty ve znamení kříže. Zdeněk Kalista*, Časopis pro Katolické Duhovenstvo, 4, 1941, s. 247-248.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, Praha 1999.

VURM, Filip, *Las relaciones hispano-checoslovacas 1939-1946*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, 2007, s. 287-292.

WINTER, Gustav, *Španělsko v ohni*, Magazin dp - Družstevní práce, 4, Praha 1936-37, s. 98-100.

ZAMAZALOVÁ, Jana, *Dějiny španělského archivnictví*, Brno 2010, (=Diplomová Práce, ÚPVAHK FF MU).

Internetové zdroje:

Bibliograf

<http://www.bibliograf.cz/autor.php?id=442>

Časopis pro katolické duhovenstvo

<http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=22692>

Česká televize

<http://www.ct24.cz/kultura/48748-praha-je-spanelska/>

Český rozhlas

<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/zemrel-historik-josef-polisensky>

Databáze knih

<http://www.databazeknih.cz/autori/jiri-chalupa-571>

Dějiny a současnost – historická revue

<http://dejiny.nln.cz/archiv/2011/8/jaroslava-kasparova-ceske-zeme-a-jejich-obyvatele-ocima-romanskeho-sveta-16-17-stoleti/>

Directory of open access journal

<http://www.doaj.org/doaj?func=openurl&issn=16962060&genre=journal>

Dos Mundos

<http://dosmundos.cz/?p=480&lang=es>

E-dějiny

<http://www.edejiny.cz/mendl-bedrich/>

Eszmélet – časopis

<http://www.xn--eszmlet->

[eya.hu/index3.php?act=period&lang=en&item=1032&info=Eszm%C3%A9let%20periodical,%20No.%202%20\(Summer%201989\)&auth=Iv%C3%A1n%20Hars%C3%A1nyi:](http://www.xn--eszmlet-eya.hu/index3.php?act=period&lang=en&item=1032&info=Eszm%C3%A9let%20periodical,%20No.%202%20(Summer%201989)&auth=Iv%C3%A1n%20Hars%C3%A1nyi)

Fórum Válka

<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/97630>

<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/title/Tricetiletá-válka-a-evr-krize-17-stoleti-Josef-Polisensky/t/20828/>

Grada

<http://www.grada.cz/setkani-s-autory/ekonomie-a-podnikani/ing-benes-vlastislav>

Historia revue

<http://www.historiarevue.sk/>

Historický časopis

<http://www.historickycasopis.sk>

Hispanisztika Szeged

<http://www.hispanisztikaszeged.hu/images/cv/aaszakmcv.pdf>:

<http://www.hispanisztikaszeged.hu/index.php/es/acta-hispanica/tomus-xii-2007>

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

[http://katalog.cbvk.cz/i2/i2.search.cls?ictx=cbvk&iset=5&CSPCHD=00000000000011dSwo1cxb0000oJFjDpo4bU6rfG5G\\$ChNpA-->](http://katalog.cbvk.cz/i2/i2.search.cls?ictx=cbvk&iset=5&CSPCHD=00000000000011dSwo1cxb0000oJFjDpo4bU6rfG5G$ChNpA-->)

Karlova Univerzita v Praze

http://cupress.cuni.cz/ink_stat/index.jsp?include=AUC_detail&id=119

http://www.ff.cuni.cz/FF-8586-version1-IBEROAMERIKANISTIKA_P_REA_II.pdf

<http://romanistika.ff.cuni.cz/sp/vyucujici/stepanekCurriculum.html>

Malá Československá encyklopedie

<http://www.cotoje.cz/hledani.aspx?Vyroci=&VCem=&ObrazkyOtto=&OttoSlovník=&OborMalaA=&OborMalaB=&OborMalaC=&ObrazkyMala=&OborUnivA=&OborUnivB=&OborUnivC=&UnivLinky=&ObrazkyUniv=&Tvar=&Str=1&Kniha=malacs&Id=000000345330&Kup=&Vyras=hispanistika&KdeHledat=otto&KdeHledat=malacs&KdeHledat=universum>

Masarykova univerzita v Brně

<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/konrad.html>

Městská knihovna v Hradci Králové

<http://www.knihovnahk.cz>

Ministerio de Educación

<http://www.educacion.es/exterior/cz/es/File/hispanismo.pdf>

Ministerio de la cultura

<http://www.mcu.es/archivos/MC/AGS/Presentacion.html>

Mundo Abierto

<http://mabierto.wordpress.com/>

Nakladatelství Libri

<http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=12&name=Vajtauer+Emanuel>

<http://www.libri.cz/databaze/orient/>

<http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>

<http://www.libri.cz/kniha.php?kniha=342>

Národní Muzeum České republiky

<http://www.nm.cz/Organizacni-struktura/Pracovnici-ve-vede-a-vyzkumu-1/PhDr-Jaroslava-Kasparova/>

Obec překladatelů

<http://www.obecprekladatelu.cz/S/SlabyRudolfJan.htm>

Partido Carlista

<http://partidocarlista.com/>>

Portal del hispanismo

<http://hispanismo.cervantes.es/archivo.asp?DOCN=1>

Společnost Vlastimila Kybala

<http://www.vkybal.estranky.cz/clanky/vk.html>

The University of Michigan

<http://www.lsa.umich.edu/slavic/dept/WebBasedLanguage/Czech/history/polinsensky.htm>

Týden

http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/vytvarne-umeni/vystava-nauci-navstevniky-hledat-v-praze-spanelske-stopy_110336.html/>

Universidad Carlos III Madrid

http://uc3m.academia.edu/MatildeEiroaSanFrancisco/Papers/201064/El_Hispanismo_Historico_en_Europa_Central_y_Oriental

Univerzity of Pésc

<http://english.pte.hu/hirek/558>

Univerzita Palackého v Olomouci

http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/AESTH21/Historia_artium_III-11.pdf

<http://www.romanistika.upol.cz/clanky.php?clanek=37&kategorie=12>

Vyšehrad nakladatelství

<http://www.ivysehrad.cz/historie-a-literatura-faktu/historica/1433-2/spanele-rise-a-cechy-v-16-a-17-stoleti>

Vědecká knihovna v Olomouci

<http://aleph.vkol.cz/pub/svk01/00024/94/000249415.htm>

Vojenský historický ústav

<http://www.vhu.sk/index.php?ID=262>

Vydavatelství SOLEN

<http://www.solen.cz/pdfs/int/2004/08/12.pdf>

Příloha 1

Seznam vybraných publikací, článků a studií věnovaných dějinám Španělska a česko-španělských vztahů

BAĎURA, Bohumil, *Hispanica de los siglos XVI y XVII en los archivos de Bohemia y Moravia: publicado con ocasión del XVII Congreso Internacional de Ciencias Históricas en Madrid*, Praha 1990.

BAĎURA, Bohumil, *Hispanica e Hispanoamericana de los Siglos XVI y XVII en los Archivos de Bohemia y Moravia*, Iberoamericana Pragensia, 26, Praha 1992, s. 195-215.

BAĎURA, Bohumil, *La casa de Ditrichstein y España*, Iberoamericana Pragensia, 33, Praha 1999, s. 47-67.

BAĎURA, Bohumil, *Los Borja y el Reino de Bohemia*, Iberoamericana Pragensia, 39, Praha 2005, s. 43-72.

BAĎURA, Bohumil, *Los intereses económicos de los Dietrichstein en España en los siglos XVI-XVIII*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 20, Praha 2007, s. 47-92.

BAĎURA, Bohumil, *Los países Checos y España*, Praha 2007.

BAĎURA, Bohumil, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Táborský archiv 7, 1995-1996.

BARTEČEK, Ivo – RESKA, Jaroslav (edd.), *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996.

BINKOVÁ, Simona, *España de 1861 vista por un moravo olvidado y recientemente redescubierto (Josef Chmelíček, 1823-1891)*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 22, Praha 2008, s. 121-131.

BINKOVÁ, Simona, *Impresos hispánicos e hispanoamericanos en la Biblioteca de Strahov en Praga*, in: Opera Romanica 3, La literatura española de los siglos XVI-XVIII en las bibliotecas de Chequia, Moravia y Eslovaquia. Conferencia internacional, Český Krumlov 2002, České Budějovice 2003, s. 99-112.

BINKOVÁ, Simona, *La imagen de España en Bohemia de finales del siglo XIX (los libros de viaje de Jiří Guth, Pavel Durdík y Erazim Vlasák)*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 20, Praha 2007, s. 219-230.

BINKOVÁ, Simona, *Lazos personales - lazos profesionales (Centroeuropa - España - Hispanoamérica: finales del siglo XVIII y principios del XIX)*, in: La expedición de Alejandro

- Malaspina y Tadeo Haenke, *Ibero-Americana Pragensia, Supplementum 14*, Praha 2005, s. 93-124.
- BINKOVÁ, Simona, *Los Países Checos y España*, Iberoamericana Pragensia, 29, Praha 1995, s. 243-245. [Ostrava, 3.-5. 10. 1994]
- BINKOVÁ, Simona, *Madrid y su imagen cambiante según los diarios de viaje de la nobleza de los países checos (Siglos XV y XVII)*, in: *El hispanismo en la República Checa (IV)*, Praha 2002, s. 205-219.
- BINKOVÁ, Simona, *Spanish in the Czech Lands at the Time of J. A. Comenius*, in: *Acta Comeniana*, 20-21, 2007, s. 107-132.
- BINKOVÁ, Simona, *Una Exposición y un Simposio dedicados a Felipe II*, Iberoamericana Pragensia, 33, Praha 1999, s. 232-233.
- BINKOVÁ, Simona - POLIŠENSKÝ, Josef, *Dos Testimonios sobre España del Siglo XVII*, Iberoamericana Pragensia, 23, Praha 1991, s. 131-152.
- BINKOVÁ, Simona - POLIŠENSKÝ, Josef, *Česká touha cestovatelská : cestopisy, deníky a listy ze 17. století*, Praha 1989.
- BOROVÍČKA, Josef, *Archiv v Simancasu. Příspěvek ke kritice zpráv španělských vyslanců*, Praha 1910.
- BOROVÍČKA, Josef, *Čechové ve Španělsku. Tři kapitoly*, Lumír, 40, 1912, s. 30-39, 72-82, 182-188, 210-216.
- BORTLOVÁ, Hana, *La participación interbrigadista checoslovaca en la Guerra de España vista por los protagonistas y los historiadores checos a través del tiempo*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, Praha 2008, s. 175-182.
- BORTLOVÁ, Hana, *Los españolotes checoslovacos - intento de reconstrucción de algunos denominadores comunes de sus vidas*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, Praha 2007, s. 253-268.
- BOUČEK, Jaroslav, *Fuentes sobre la Guerra de España y los interbrigadistas checos en el Archivo Central Militar de Praga*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, Praha 2007, s. 249 - 252.
- BOUČEK, Jaroslav, *Los médicos checoslovacos en la Guerra de España*, Iberoamericana Pragensia, 37, Praha 2004, s. 161-169.
- BRAVERMANOVÁ, Milena, *Tejidos españoles en las colecciones del Castillo de Praga Milena*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 20, Praha 2007, s. 33-46.
- ČERNÝ, Jiří - MOHAPLOVÁ, Anna - CHALUPA, Jiří, *España. Geografía, historia, arte*, Olomouc 2000.

- DVOŘÁK, Max, *Soupis památek uměleckých a historických v království českém*, svazek 38, Praha 1907.
- FORBELSKÝ, Josef - ROYT, Jan - HORYNA, Mojmír, *Pražské jezulátko*, Praha 1992.
- FORBELSKÝ, Josef, *Los españoles, el Sacro Imperio Romano y el Reino de Bohemia*, Iberoamericana Pragensia, 40, Praha 2008, s. 111-130.
- FORBELSKÝ, Josef, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006.
- GINDELY, Antonín, *Rudolf II. und seine Zeit 1600-1612 I.*, Praha 1962.
- GINDELY, Antonín, *Rudolf II. und seine Zeit 1600-1612 II.*, Praha 1965.
- HAJNÁ, Milena, *El final del viaje. Audiencias de los Embajadores delante del Rey de España en los siglos XVI y XVII*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 22, Praha 2008, s. 27-43.
- HLAVAČKA, Milan, *El diario español de Jorge C. Lobkowicz*, in: Las relaciones checo-españolas. Viajeros y testimonios. Praha 2008, s. 95-101.
- HOJDA, Zdeněk, *El viaje español de Jiří Adam de Martinitz*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum 20, Praha 2007, s. 151-165.
- HRBATA, František, *El Ex-Rey Español Alfonso XIII en Checoslovaquia*, Iberoamericana Pragensia, 22, Praha 1900, s. 191-197.
- HRBATA, František, *La historia moderna de España en la historiografía y en el publicismo checo entre las dos guerras mundiales*, Iberoamericana Pragensia, 5, Praha 1971, s. 173-181.
- HRBATA, František, *La temática española en la obra de Václav Bolemír Nebeský*, Iberoamericana Pragensia, 34, Praha 2001, s. 117-129.
- HRBATA, František, *Los Artistas Checoslovacos en España en el Año 1924*, Iberoamericana Pragensia, 28, Praha 1994, s. 151-162.
- CHALUPA, Jiří, *Dějiny Španělska*, Praha 2010.
- CHALUPA, Jiří, *Dějiny Španělska v datech*, Praha 2011.
- CHALUPA, Jiří, *Diktátor a prosperita. Francisco Franco a španělský "hospodářský zázrak"*, in: Historický obzor, 20, 2009, s. 14-25.
- CHALUPA, Jiří, *Diktátor z boží vůle. Pokus o portrét Franciska Franka*, in: Dějiny a současnost, 19, 1997, s. 23-28.
- CHALUPA, Jiří, *Don Carlos a ti druzí. Karlícké války ve Španělsku 1833-1936*, Praha 2008.
- CHALUPA, Jiří, *Inkvizice. Stručné dějiny hanebnosti*, Praha 2007.
- CHALUPA, Jiří, *Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku*, Olomouc 1997.

- CHALUPA, Jiří, *Jak se dělá demokracie. Nástin demokratické transformace postfrankistického Španělska*, in: *Historický obzor*, 9, 1998, s. 17-22.
- CHALUPA, Jiří, *Kapitoly z dějin baskického nacionalismu*, in: *Historický obzor*, 10, 1999, s. 63-70.
- CHALUPA, Jiří, *Španělé před Bílou horou a po ní*, in: *Dějiny a současnost*, 5, 1992, s. 2-5.
- CHALUPA, Jiří, *Španělsko*, *Stručná historie států*, 26, Praha 2005.
- CHALUPA, Jiří, *Zápisky o válce občanské (Studie o vybraných aspektech Španělské občanské války 1936-1939)*, Praha 2002.
- CHUDOBA, Bohdan, *España y el Imperio*, Madrid 1963.
- CHUDOBA, Bohdan, *Roudnická politika*, *Sborník historického kroužku*, 33, 1932, s. 49-54, 113-118, 177-184.
- CHUDOBA, Bohdan, *Spain and the Empire*, Chicago 1952.
- CHUDOBA, Bohdan, *Španělé na Bílé hoře*, Praha 1945.
- KALISTA, Zdeněk, *Ctihodná Marie Elekta Ježíšova - po stopách španělské mystiky v českém baroku*, Kostelní Vydří 1992.
- KALISTA, Zdeněk, *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko*, Brno 1970.
- KALISTA, Zdeněk, *Z legend českého baroka*, Olomouc 1934.
- KAŠPAR, Oldřich, *Hispanistika v českých historických fondech a bohemika ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe :bibliografie a zprávy o výzkumu 2005-2007*, Praha 2007.
- KAŠPAR, Oldřich, *El corazon y la corona de Europa : breve esbozo de las relaciones checo-españolas*, Pardubice 2010.
- KAŠPAR, Oldřich, *Jezuité z České provincie a jejich díla ze 17. a 18. století ve Španělsku. Mexiku a na Filipínách*, Praha 2006.
- KAŠPAR, Oldřich, *Kapitoly z dějin knižních vztahů českých zemí, Španělska a španělského zámoří v 15. -18. století*, Praha 2006.
- KAŠPAR, Oldřich, *Ke španělským kulturním vlivům v předbělohorských Čechách*, in: *Folia Historica Bohemica*, 11, Praha 1987, s. 381-399.
- KAŠPAR, Oldřich, *Několik poznámek k dějinám antropologie ve Španělsku*, in: *Studia Ethnologica*, 11, Praha 2003, s. 29-36.
- KAŠPAR, Oldřich, *Primeras Traducciones de las Obras de Literatura Española al Checo en los Siglos XVI-XVIII*, *Iberoamericana Pragensia*, 23, Praha 1991, s. 153-166.
- KAŠPAR, Oldřich, *Příspěvek šumperských archivních fondů k dějinám vztahů českých zemí a iberského světa v 16. století*, in: *Vlastivědný sborník Severní Morava*, 38, Šumperk 1979, s. 49-51.

KAŠPAR, Oldřich, *Sucesos del Año 1621. (Acerca de un manuscrito español)*, Iberoamericana Pragensia, 30, Praha 1996, s. 99-101.

KAŠPAR, Oldřich, *Španělé v Kolíně za třicetileté války. Příspěvek k dějinám města v 17. století*, in: Práce muzea v Kolíně, 1, Kolín 1980, s. 15-21.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Acerca de dos impresos españoles procedentes de la Biblioteca de Ditrichstein*, in: Iberoamericana Pragensia 23, 1989 Praha, s.177-182.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Adición al Resumen de Traducciones de los Autores Españoles en la Antigua Literatura Checa*, Iberoamericana Pragensia, 26, Praha 1992, s. 229-231.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Bibliofilství české šlechty raného novověku – sebereflexe nebo sebezprezentace?* In: Opera historica 13. *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*. Ed. Václav Bůžek. České Budějovice 2009, s. 23–40.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Čechy a Morava očima románských cestovatelů a cestovatelských příruček 16.-17. století (Böhmen und Mähren gesehen durch die Augen der romanischen Reisenden und Reisehandbücher des 16. und 17. Jahrhunderts)* in: Itineraria Posoniensia. Zborník z medzinárodnej konferencie Cestopisy v novoveku, ktorá sa konala v dňoch 3.-5. novembra 2003 v Bratislave, ed. Eva Frimmová, Elizabeth Klecker, Bratislava 2005, s. 103-118.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Čechy za šmalkaldské války v dobovém svědectví Luise de Ávila y Zúñiga*, in: Per saecula ad tempora nostra. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka, Sv. 2. Praha 2007, s. 535-541.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *České země a jejich obyvatelé očima románského světa 16. -17. století*, České Budějovice 2010.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *El embajador español Juan de Borja en el grabado de Martín Rota de 1580*, in: Retrato en la literatura. Conferencia internacional – Český Krumlov 2004, ed. Kateřina Drsková, Helena Zbudilová, Opera romanica 6. České Budějovice 2005, s. 119-133.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Empresas políticas Diega de Saavedra Fajardo v českých knižních sbírkách 17. a 18. století*, in: Pictura verba cupit. Sborník příspěvků pro Lubomíra Konečného. Essays for Lubomír Konečný, ed. Beket Bukovinská a Lubomír Slavíček, Praha 2006, s. 69-77.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *En torno a la biblioteca de María Manrique de Lara y Mendoza*, in: Iberoamericana Pragensia 29, Praha 1995, s. 137-148.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Hispanika ve fondu zámecké knihovny v Českém Krumlově, Výběr (Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech)*, 2001/138, č. 4, s. 334-343.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Hispanika 16.-18. století v historických fondech knihoven českých zemí*, in: České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů, Uspoř. Ivo Barteček a Jaroslav Reska, Ostrava 1996, s. 25-40.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Impresores italianos y españoles sobre el conflicto hispano-neerlandés en la biblioteca de un humanista checo. El periodo anterior a la Montaña Blanca*. in: Ibero-Americana Pragensia 24, Praha 1991, s. 225-242.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Jazyk a řeč knih zakázaných. Putování španělských "libros prohibidos" střeoevropským prostorem 16.-17. století*, in: Opera romanica 11. K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven. „Jazyk a řeč knihy“, Opera romanica 11, Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, ed. Jitka Radimská. České Budějovice 2009, s. 345–358.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Ke dvěma dochovaným španělským tiskům z ditrichštejnské rodové knihovny*, in: Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 7/2, 1990 (Pocta dr. B. Lifkovi). Praha 1991, s. 95-102.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Ke knihovně Marie Manrique de Lara - se zřetelem k tiskům španělským*, in: Pernštejnové v českých dějinách. Sborník příspěvků z konference konané 8.-9.9. 1993 v Pardubicích, ed. Petr Vorel. Pardubice 1995, s. 299-310.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Knižní dar španělského velvyslance Guilléna de San Clemente roudnickému proboštovi Janu Kyrchpergerovi z Kyrchpergu*, *Knihy a dějiny* (zvláštní číslo věnované PhDr. Anežce Baďurové), 2012, ed. Lenka Bártová a Hana Beránková, Praha 2012, s. 36–47.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *La colección hispánica de la Biblioteca de los Eggenberg conservada en el castillo de Český Krumlov*, in: Las Relaciones Checo-Españolas, Supplementum de Ibero-Americana Pragensia 20. Praha 2007, s. 151-165.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *La literatura española de los siglos XVI y XVII conservada en los fondos de los países checos y el lector checo contemporáneo*, in: Opera romanica 3, *La literatura española de los siglos XVI-XVIII en las bibliotecas de Chequia, Moravia y Eslovaquia*. Conferencia internacional – Český Krumlov 200, ed. Helena Zbudilová. České Budějovice 2002, s. 27-69.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Los impresos españoles del siglo XVI procedentes de la tipografía praguense de Jorge Nigrin*, in: Iberoamericana Pragensia, 22, Praha 1988, s.147-154.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Knižní dary španělské šlechtičny Marie Manrique de Lara y Mendoza a španělského vyslance Guilléna de San Clemente jezuitské klementinské koleji v Praze*, in: Opera romanica 4. K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven. „Čtenář

a jeho knihovna“. Pour une étude des bibliothèques aristocratiques, bourgeoises et conventuelles „Le lecteur et sa bibliothèque“. Zur Erforschung der Schloss-, Bürger- und Kirchenbibliotheken „Der Leser und seine Bibliothek“, ed. Jitka Radimská. České Budějovice 2003, s. 133-156.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Les éditions en espagnol publiées à Bruxelles du XVIe au XVIIe siècle, conservées dans la Bibliothèque de Lobkowitz à Roudnice*, Archives et bibliothèques de Belgique 66, 1995, č. 1-4, s. 235-255.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Podíl Sevilly na vydávání a šíření tištěných zpráv o událostech třicetileté války (Zprávy o událostech třicetileté války v sevillských bohemikálních tiscích)*, in: Sborník k 80. narozeninám Mirjam Bohatcové, ed. Anežka Baďurová, Praha 1999, s. 103-120.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Příspěvek k působení španělských vyslanců Juana de Borja a Guilléna de San Clemente na dvoře Rudolfa II.* in: Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 15, Praha 2000, s. 141-161.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Soupis jazykově španělských a portugalských tisků Roudnické lobkoviczké knihovny 1501-1800:dodatky=Registro de los impresos españoles y portugueses 1501-1800 de la Biblioteca Lobkoviczense de Roudnice:suplementos*, Praha 1999.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Španělská karmelitánská literatura v originálech i překladech a český čtenář 16.-18. století*, in: Slánské rozhovory 2004, Španělsko a Čechy, které proběhlo 22. října 2004, v ambitu kláštera ve Slaném, Slaný 2005, s. 11-20.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Španělská literatura 16. století a český čtenář XVI. a XVII. století. La littérature espagnole du XVIe siècle et le lecteur tchèque aux XVIe et XVIIe siècles*, in: K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven. Pour une étude des bibliothèques aristocratiques, bourgeoises et conventuelles. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 339-360.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Španělské tisky 16. století z dílny pražského tiskaře Jiřího Nigrina*, in: Documenta Pragensia 10/1, Praha 1992, s. 209-218.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava, *Španělský jazyk, španělské knihy a čeští intelektuálové 16. a 17. století [Spanische Sprache, spanische Bücher und böhmische Intellektuelle im 16.-17. Jahrhundert]*, in: Documenta Pragensia 27. Město a intelektuálové od středověku do roku 1848, ed. Olga Fejtová, Václav Ledvinka a Jiří Pešek s redakční radou, Praha 2008, s. 499–522.

KONRÁDOVÁ, Helena, *Relaciones entre España y Checoslovaquia. El comercio en los años cincuenta*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, Praha 2007, s. 293-306.

- KOŽÍŠEK, Antonín Josef, *Španělsko krví zbrocené: poznámky reportéra*, Brno 1937.
- KOŽÍŠEK, Antonín Josef, *Zakrvácené arény: španělské reportáže*, Brno 1938.
- KONRAD, Kurt, *Španělské revoluce*, Praha 1937.
- KYBAL, Vlastimil, *Jindřich IV. a Rudolf II.*, Praha 1907.
- KYBAL, Vlastimil, *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610*, Praha 1909.
- KYBAL, Vlastimil, *O Španělsku*, Praha 1928.
- KYBAL, Vlastimil, *Velikáni Španělských dějin*, Praha 1935.
- LENZ, Jaroslav, *Kulturní styky česko-španělské v zrcadle dějin*, Praha 1930.
- LENZ, Jaroslav, *Španělské kulturně-historické památky v Praze*, Praha 1945.
- MAREK, Pavel, *¿Aliados o rivales? Apuntes sobre la colaboración política entre los embajadores españoles y los nuncios apostólicos en la corte imperial en la primera mitad del siglo XVII*", in: Iberoamericana Pragensia, Supplementum 22, Praha 2008, s. 27-43.
- MAREK, Pavel, *Dětství a dospívání Václava Eusebia z Lobkovic ve světle španělské korespondence jeho rodičů*, in: I. Barteček (ed.), Celostátní studentská konference Historie '99, Olomouc 2000, s. 61-87.
- MAREK, Pavel, *Klientelní strategie španělských králů na pražském císařském dvoře konce 16. a počátku 17. století*, Český časopis historický 105, 2007, s. 40-89.
- MAREK, Pavel, *La diplomacia española y la papal en la corte imperial de Fernando II*, Studia historica. Historia moderna 30, 2008, s. 109-143.
- MAREK, Pavel, *Las cartas españolas de Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz y de su mujer Polisena nacida Pernestán*, in: Ibero-Americana Pragensia 40, Praha 2006, s. 91-109.
- MAREK, Pavel, *Los viajes al sur. Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz y sus primeros encuentros con el mundo hispano*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum 20, Praha 2007, s. 119-136.
- MAREK, Pavel, *Matka a syn. Polyxena Lobkovická z Pernštejna a Václav Eusebius z Lobkovic*, in: Česko - slovenská historická ročenka 2001, Brno 2001, s. 195-202.
- MAREK, Pavel, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, Časopis Matice moravské 126, 2007, s. 285-318.
- MAREK, Pavel, *Poselství lásky a osamění. Manželské soužití Zdeňka a Polyxeny z Lobkovic*, Historický obzor 12, 2001, s. 114-119.
- MAREK, Pavel, *Problematika šlechty a raně novověkého panovnického dvora v současné španělské historiografii*, Folia Historica Bohemica 23, 2008, s. 317-337.
- MAREK, Pavel, *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*, České Budějovice 2005.

- NÁLEVKA, Vladimír, *Las relaciones checo-españolas durante los años de la guerra civil*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, Praha 2007, s. 245-248.
- NOVOTNÝ, Jiří – ŠOUŠA, Jiří, *Acerca de los contactos económicos y financieros de los bancos checoslovacos con la España de entreguerras*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, 2 Praha 2007, s. 231-243.
- NOVOTNÝ, Miroslav, *España y los países checos en los siglos XVI-XVIII*, in: *Opera romanica*, 3, České Budějovice 2002, s. 9-26.
- ODSTRČILOVÁ, Jana, *Politicko-geografický vývoj Španělska*, Masarykova univerzita v Brně, 2007 (=Diplomová práce KG PF Masarykova Univerzita).
- OPATRŇNÝ, Josef, *España en "las postales" de los viajeros checoslovacos de entreguerra*, in: *Iberoamericana Pragensia-Supplementum*, 22, Praha 2008, s. 133-147.
- OPATRŇNÝ, Josef, *La imagen de España entre los viajeros checoslovacos de entreguerras. No solamente Karel Čapek*, in: *Iberoamericana Pragensia- Supplementum*, 20, Praha 2007, s. 231-243.
- POLIŠENSKÁ, Milada, *120 años de estudios checos en el archivo General de Simancas*, *Iberoamericana Pragensia*, 16, 1982, s. 211-215.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Aristocrats and the Crowd in the Revolutionary Year 1848 : A contribution to the history of revolution and counter-revolution in Austria*, New York 1980.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Doba Rudolfa II.*, Praha 1941.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Dos Exposiciones y Dos Conferencias*, *Iberoamericana Pragensia*, 32, Praha 1998, s. 258-260. [Rudolf II. a Praha. Výstava, 31.5.-10.9. 1997; Rudolf II., Praha a svět, mezinárodní konference 2.9. - 4.9. 1997.]
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Historia y cultura de España y América Latina Introducción : Určeno pro posl. fak. filozof.*, Praha 1978.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Historia y cultura de España y América Latina : Introducción : Určeno pro posl. Institutu překladatelství a tlumočení*, Praha 1972.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *La Correspondencia Diplomática de A. A. J. Lobkowitz acerca de España, América y los Países Checos, 1772-177*, *Iberoamericana Pragensia*, 25, Praha 1991, s. 129-132.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *La guerra dei trent'anni : Da un conflitto locale a una guerra europea nella prima metà del Seicento*, Turín 1982.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Philip of Spain and His Empire*, *Iberoamericana Pragensia*, 33, Praha 1999, s. 133-136.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Thirty Years War*, Londýn 1971.

- POLIŠENSKÝ, Josef, *Tragic triangle : the Netherlands, Spain and Bohemia 1617-1621*, Praha 1991.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Třicetiletá válka a evropské krize v 17. století*, Praha 1970.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska: Do přelomu 19. a 20. století*. Ostrava 1994.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Latinské Ameriky : Určeno pro posl. fak. filosof. na všech fakultách*, Praha 1966.
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Třicetiletá válka a evropské krize v 17. století*, Praha 1970.
- POLIŠENSKÝ, Josef - BARTEČEK, Ivo, *Dějiny Iberského poloostrova*, Olomouc 2002.
- POLIŠENSKÝ, Josef - SNIDER, Frederick, *War and Society in Europe 1618-1648*, Cambridge 1978.
- PROCHÁSKOVÁ, Kamila, *Hispánská bádání v Čechách a na Moravě*, České Budějovice 2009 (=Diplomová práce URO FF JU).
- ROEDL, Bohumír, *Alonso en Ercilla y Zuniga, poeta y conquistador, en la Corte de Rodolfo II*, Iberoamericana Pragensia, 37, Praha 2004, s. 115-123.
- SLABÝ, Rudolf Jan, *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*, Madrid 1933.
- SLABÝ, Rudolf Jan, *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*, Praha 1932.
- STÍSKAL, Jiří, *La imagen de España en las páginas de la prensa checa durante la primera mitad del siglo XIX*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, Praha 2007, s. 199-217.
- STÍSKAL, Jiří, *Vlastimil Kybal - Impresiones de España. Una vista de España hace un siglo*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 22, Praha 2008, s. 132-137.
- ŠTĚPÁN, Václav, *El Viaje a España del Archiduque Carlos de Habsburgo y el Cristal de Bohemia*, Iberoamericana Pragensia, 33, Praha 1999, s. 169-174.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Artistas Checos Viajeros a España, 1920-1935*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 22, Praha 2008, s. 148-174.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny a umění*, Olomouc 2008.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *El arquitecto Juan Español*, Iberoamericana Pragensia, 38, Praha 2005, s. 127-128.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Kontakty mezi Moravou a Iberským poloostrovem v době jagellonské (1471-1526)*, in: Historická Olomouc 17, Olomouc 2009, s. 349-362.

- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Los Destinos de Don Quijote en Checoslovaquia (Don Quijote en las artes plásticas checas)*, Ibero-Americana Pragensia 24, Praha 1991, s. 187-222.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Ozvuky španělské kultury v barokní Olomouci*, in: Olomoucké baroko. Výtvarná kultura z let 1620-1780, Historie a kultura, 3, Olomouc 2011, s. 83-89.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Relaciones checo-españolas en la Edad Media; iconografía y arte*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, Praha 2007, s. 23-32.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel – BUKOLSKA, Eva, *Španělské podobizny*, Praha 1980.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel – PASTOR, Paloma, *Vidrio español del Museo de Artes Decorativas de Praga*, Praha 2003.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Španělská etapa Emauzského kláštera*, in: Emauzy. Benediktinský klášter Na Slovanech v srdci Prahy. Sborník statí věnovaných znovuotevření chrámu Panny Marie a sv. Jeronýma benediktinského kláštera Na Slovanech. Opatství Emauzy 21. 4. 2003, Praha 2007, s. 125-151.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Španělské umění 16. -18. století v českých a slovenských sbírkách*, Praha 1998.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Španělské umění 14. -16. století z československých sbírek*, Praha 1985.
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Španělští intelektuálové v Praze*, in: Město a intelektuálové od středověku do roku 1848. Sborník statí a rozšířených příspěvků z 25. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, Praha 2008, s. 467-497
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, *Žižka, husité a Španělé*, in: Jan Žižka z Trocnova a husitské vojenství v evropských dějinách. VI. mezinárodní husitologické sympozium, Tábor 12.-14. října 2004. Tábor 2007, s. 131-159.
- VAJTAUER, Emanuel, *Španělsko v ohni*, Praha 1937.
- VURM, Filip, *Las relaciones hispano-checoslovacas 1939-1946*, in: Iberoamericana Pragensia- Supplementum, 20, Praha 2007, s. 287-292.
- VURM, Filip, *La misión diplomática de la República española en Praga (1946-1949)*, in: Iberoamericana Pragensia-Supplementum, 22, Praha 2008, s. 287-292.
- WINTER, Gustav, *Don Quijote na rozcestí*, Praha 1935.
- WINTER, Gustav, *Oč jde ve Španělsku*, Praha 1937.
- WINTER, Gustav, *Španělsko v ohni*, Magazin dp - Družstevní práce, 4, Praha 1936-37, s. 98-100.
- ZAMAZALOVÁ, Jana, *Dějiny španělského archivnictví*, Brno 2010, (=Diplomová Práce, ÚPVAHK FF MU).